Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1988 йил 5 май
ПАЙШАНБА
№ 102 (4.298).

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

Бутун куч—ғўза парваришига

ЯШИЛ ҚАТОРЛАР

Республикамизнинг пахта далалари қиёфасини ўзгартира бошлади. Яқингинада экиш агрегатлари ҳайқирган пайкалларда яшил қаторлар пайдо бўлди. Деҳқонлар бу йил 1 миллион 965,2 минг гектар ерга барака уруғини қулай агротехника муддатларида экдилар. Ўзбекистон ССР Агросаноат давлат комитети маълумотларига кўра, шу кунгача бир миллион 761 минг гектарда чигит униб чиқди, жумладан бир миллион 435 минг гектар майдонда тўла гектарлар ҳосил қилинди.

Ўтган йилнинг шу кезида республика бўйича 760 минг гектар майдонда чигит униб чиққан эди. Кўриниб турибдики, иш суръати бултургидан анча илдам бораётир. Лекин бу хотиржамликка асос бўла олмайди. Айни пайтда уруғ қийғос униб чиққан майдонларда яганалашни авж олдириш зарур. Бу муҳим тадбирнинг лоақал бир неча кун кечикиши ҳосилдорликнинг пасайишига олиб келишини тажрибакорлар яхши биладилар. Шу боисдан Наманган, Сурхондарё, Бухоро областларининг деҳқонлари яганалашни тез ва соз ўтказишга интилмоқдалар. Барча куч ана шу муҳим ишга сафарбар этилаётир. Бинобарин, пилла қурти боқиш мавсуми бошлангунга қадар бу юмушни енгиллатиб қўйиш лозим.

Лекин бир қатор районларда минглаб гектарларда уруғ қийғос униб чиққан бўлса-да, яганалашга шошилишмаётир. Масалан, Навоий областида 46,2, Самарқанд областида 104,6, Сирдарё областида 124,9 минг гектарда ниҳоллар яшнаб турганин ҳолда ҳали бир гектар ҳам майдон ягана қилингани йўқ. Балки бу областларда экиш пайтида уруғни аниқ миқдорда ташлайдиган сеялкалардан фойдаланилган, шу боисдан яганага ҳожат қолмагандир деб ўйларсиз. Шундай бўлса, нур устига аъло нур эди. Афсуски, илғор усулга ишонқирамаслик ҳамон устун келаяпти. Бу йил ҳам кўп хўжаликларда уруғлик чигит нормадагидан икки-икки ярим ҳисса кўп сарфланди.

Яганани тез ва соз ўтказиш шу куннинг долзарб вазифаси эканлигини унутмаслик зарур. Қатор ораларига ишлов бериш, культивация билан бир йўла озиқлантириш айниқса муҳим. Республика бўйича ёғингарчиликлар бўлиб ўтди. Бу эса тупроқ қатқалоқ бўлишига олиб келади. Маълумки, бу офат ниҳолнинг ашаддий душмани, агар у ўз вақтида юмшатилмаса, экинни нобуд қилади. Агрономлар, бригадирлар, механизаторлар сергак туришлари, қатқалоқнинг зарарини мумкин қадар камайтиришга шай бўлишлари лозим.

Катта хирмон учун кураш қизғин тус олмоқда. Бутун куч, имконият тўла гектарлар ҳосил қилишга, парваришни авж олдиришга сафарбар этилиши керак.

5 МАЙ—МАТБУОТ КУНИ

ДЎСТОНА СУҲБАТ

4 май куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов Ҳиндистон Республикасининг СССРдаги фавқулодда ва мухтор элчиси Трилоки Натх Каулни қабул қилди.

Бўлиб ўтган дўстона суҳбатда СССР билан Ҳиндистоннинг ҳамкорлиги Осиё сиёсати нуқтаи назаридангина эмас, жаҳон сиёсати нуқтаи назаридан ҳам мамлакатларимиз учун аҳамиятли эканлиги қайд этилди. Давлатларимизнинг раҳбарлари — М. С. Горбачев ва Ражив Гандининг учрашувлари чоғида СССР билан Ҳиндистон ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлаш йўли ўзгармаслиги бир неча бор таъкидланди.

Совет Иттифоқининг тинчлик ташаббусларига ва жумладан, Афғонистондаги аҳвол бартараф этилишига суҳбат вақтида юксак баҳо берилди, Женевада имзоланган битимлар бунда катта роль ўйнаши лозим.

Р. Н. Нишонов Ўзбекистон турмушининг барча соҳаларидаги қайта қуриш қандай бораётганлигини, республика партия ташкилоти ҳал этаётган вазифаларни гапириб берди. Ўзбекистон билан Ҳиндистон ўртасидаги алоқаларни ривожлантиришга катта эътибор берилди. Совет Иттифоқи республикалари билан Ҳиндистон ўртасидаги дўстона алоқалар Совет — Ҳиндистон муносабатларининг муҳим жиҳати бўлиб, шу муносабатларга янада хилма-хиллик бахш этмоқда.

Ўзбекистон ССР делегациясининг Тошкентдаги Ҳиндистон бош консулхонаси ташаббуси билан уюштирилган амалий ҳамкорлик конференцияси ишида қатнашиш учун яқинда Ҳиндистонга қилган сафари натижаларидан мамнуният изҳор этилди.

Суҳбатда Ўзбекистон ССР ташқи ишлар министри С. О. Азимов, Ҳиндистон Республикасининг СССРдаги элчихонаси маслаҳатчиси Вина Сакри, Ҳиндистон Республикасининг Тошкентдаги бош консули вазифасини ижро этувчи Рахуль Куашрештха қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

ЎЗБЕКИСТОН ССРДАГИ «ПРАВДА ВОСТОКА» РЕСПУБЛИКА ГАЗЕТАСИ ВА ОБЛАСТЬ ГАЗЕТАЛАРИ РЕДАКЦИЯЛАРИНИНГ АЛОҲИДА ЎРНАК КЎРСАТГАН ХОДИМЛАРИНИ СССР ОРДЕН ВА МЕДАЛЛАРИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Совет матбуотида кўп йил самарали ишлаганликлари учун мукофотлансинлар:

МЕҲНАТ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНИ БИЛАН

Абдуллаев Аминжон — «Коммуна» газета редакцияси бўлим мудири, Фарғона шаҳри;

Бурцева Антонина Прокофьевна — «Ударник» область босмахонасининг катта мастери, Наманган шаҳри;

Гарипов Рафқат Гарипович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг ҳарф терувчиси.

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ ОРДЕНИ БИЛАН

Алиев Ғулом — «Ленин йўли» газетаси редакциясининг фотомухбири, Самарқанд шаҳри;

Бродский Яков Моисеевич — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг ҳарф терувчиси;

Костин Иван Васильевич — «Ферганская правда» газетасининг редактори;

Сизов Иван Дмитриевич — «Наманганская правда» газетаси редакторининг ўринбосари.

«ҲУРМАТ БЕЛГИСИ» ОРДЕНИ БИЛАН

Абдураҳмонов Исо — «Ленин йўли» газетаси редакциясининг бўлим мудири, Самарқанд шаҳри;

Алтунин Валерий Георгиевич — «Правда Востока» республика газетаси редакторининг ўринбосари;

Антипин Валерий Александрович — «Ферганская правда» газетаси редакциясининг масъул секретари;

Бандуркин Владимир Александрович — «Наманганская правда» газетаси редакциясининг катта мухбири;

Жидков Владимир Антонович — «Ленинский путь» газетаси редакторининг ўринбосари, Самарқанд шаҳри;

Нажмиддинов Манноб — «Ленин йўли» газетаси редакторининг ўринбосари, Самарқанд шаҳри;

Сорокин Евгений Николаевич — «Андижанская правда» газетаси редакторининг ўринбосари;

Султонов Комил Загитович — «Андижанская» правда» газетаси редакциясининг бўлим мудири.

III ДАРАЖАЛИ МЕҲНАТ ШУҲРАТИ ОРДЕНИ БИЛАН

Жиянбоев Йўлдошбой — Фарғона область босмахонасининг ҳарф терувчиси;

Исмоилов Козим Абдуллаевич — Ўзбекистон Компартияси Андижон область комитети босмахонасининг ҳарф терувчиси;

Эргашев Иброҳим Шомуродович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети босмахонасининг матбаачиси.

«ШАВКАТЛИ МЕҲНАТИ УЧУН» МЕДАЛИ БИЛАН

Вершинин Станислав Григорьевич — Фарғона область босмахонасининг ҳарф терувчиси;

Гентшке Юрий Романович — «Ферганская» правда» газетаси редакциясининг бўлим мудири;

Киреева Ирина Михайловна — «Ленинский путь» газета редакциясининг бўлим мудири, Самарқанд шаҳри;

Кшивицкая Адолья Захаровна — «Наманганская правда» газетаси редакциясининг катта машинисткаси;

Магай Василий Семёнович — «Правда Востока» республика газетаси редакциясининг ўз мухбири;

Муллаев Тошқўзи — «Коммуна» газетаси редакциясининг ўз мухбири, Фарғона шаҳри;

Орлов Леонид Константинович — «Андижанская правда» газетаси редакциясининг масъул секретари;

Петров Николай Николаевич — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг катта мастери;

Танхельсон Александр Григорьевич — «Правда Востока» республика газетаси редакциясининг бўлим мудири;

(Давоми 2-бетда).

ҚАЙТА ҚУРИШ ТЎЛҚИНИДА ЖУРНАЛИСТ ОВОЗИ

ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32: КАСБДОШЛАР ЙЎҚЛАМАСИ

ОММАГА ЯҚИН БЎЛАЙЛИК

Рафиқ ТУРСУНОВ,
«Совет Ўзбекистони» газетаси партия турмуши бўлими мудири

Газета ўзининг коллектив агитатор, коллектив пропагандист, коллектив ташкилотчилик ролини жадаллаштириш ва янгиланиш даврида айниқса ёрқин намоён этмоқда. Ҳаётимизни тубдан қайта қуриш ҳозирги кунда энг муҳим мавзу бўлиб қолди. КПСС XXVII съездидан сўнг турмушимизнинг барча қирраларини чуқур ёритиш, ўқувчилар қалбига янада яқинроқ кириб бориш мақсадида янги рубрикалар очилди. «Қайта қуриш қандай бораяпти?», «Қайта қуриш чорраҳаларида», «Коммунист, сенинг мавқеинг» шулар жумласидандир.

Редакция почтаси кун сайин бойиб бораяпти. Газетхонлар қайта қуриш ва жадаллаштиришнинг бориши, жойларда вужудга келаётган муаммолар, нуқсонлар ҳамда уларни ҳал этиш ҳақидаги таклиф ва мулоҳазаларини ёзиб юбормоқдалар. Биз бу хатлардан кенгроқ фойдаланиш мақсадида «Етилган масалалар ҳақида ўйлар» деган рубрика очдик. Тўғрироғи, бу янгиликни газетхонларнинг ўзлари таклиф этишди.

Партия ҳаёти газета саҳифасида асосий ўрин эгалламоқда. Айниқса, Бутуниттифоқ XIX партия конференциясига қандай тайёргарлик кўрилаётганлиги атрофлича қамраб олинаётган анкета саволларига жавобларда буни яққол сезиш мумкин.

Газетхонлар кўпроқ ҳал этилиши кечикаётган муаммоларга тўхталмоқдалар. КПСС Марказий Комитети аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзоси, Сирдарё районидаги «Малик» совхозининг бригада бошлиғи Т. Қирғизбоеванинг «Виждоним буюргани», Чирчиқ трансформатор заводи партия комитети секретари Ю. С. Кузнецовнинг «Қуйи бўғиндаги турғунлик сабаблари», Пахтачи районидаги Карл Маркс номли колхоз правлениеси раиси А. Қаландаровнинг «Виждонан ишлаш даври» каби мақолалари кўпчиликда яхши таассурот қолдирди.

Ўртоқ М. С. Горбачев жадаллаштириш ва қайта қуришни амалга оширишда, беш йиллик планларини муваффақиятли бажаришда матбуотни партиянинг қудратли қуроли деб атади. Бу зиммамизга юксак масъулият юклайди.

Газетамиз ҳар куни миллионлаб кишилар билан мулоқотда бўлади. Маълумки, уларнинг ҳаммаси қалбида ўзига хос қувонч, ташвиш, турли-туман режалар мавжуд. Журналистнинг ҳозиржавоблиги ана шу омма интилишларини, эзгу ниятини акс эттириш, уни қизиқтираётган, баъзан қийнаётган саволларга ярашадиган материаллар тайёрлашдан иборат. Мақсадимиз шуки, одамлар газетамизни қўлларига олиб кўз югуртирганларида Ўзбекистонимиз ҳаётидаги қайта қуриш нафасини яққол ҳис этишсин, экономикамиз, маданиятимиз, ижтимоий турмушимиз томирларининг уришини ҳис қилишсин.

АСОСИЙ КУРАШ ОЛДИНДА

Алла ҚЛИНОВА,
«Правда Востока» газетасининг катта мухбири

Яқинда Избоскан районидаги Карл Маркс номли колхозда бўлдим. Одамлар кайфияти, орзу-интилишлари билан қизиқдим. Кўпчиликда иштиёқ сезилмасди. Савол-жавоб қилишга ҳам майллари йўқ. Билсам, колхозчилар жорий йил бошидан буён маош олишмаётган экан. Томорқаларида етиштирилаётган неъматларни бозорда пуллаб, тирикчилик қилишаяпти. Қани эди улардан: «Кайфият қалай, қайта қуриш қандай кетаяпти?» деб сўраб кўринг-чи? Энг ёмони шуки, биз Карл Маркс номли колхоз миллионер хўжалик, одамлари фаровон ҳаёт кечиришмоқда, деб ёзганимиз-ёзган.

Тошкент трактор заводининг Рустам Мўминов бошлиқ бригадаси иши билан танишдим. Йигитлар жонбозлик кўрсатиб ишлашаяпти. Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига оширилган мажбурият қабул қилишибди. Байрам олди кайфиятларини сўраганимда: «Яна бир кун мириқиб дам оладиган бўлдик»,— дея жавоб қилишди. Аввалига ҳайратландим. Иш жараёнлари билан танишганимдан сўнг масала ойдинлашди. Цехда шароит оғир. Станок ва мосламалар эскириб кетган. Кран йўқлигидан ишчиларнинг ўзлари маҳсулотни ташиб, ортишга мажбур бўлишаяпти. Ахир, улар юқори малакали токарлар, пармаловчилар-ку.

Ишчилар менга ҳайратомуз назар ташлашади. «Газеталарда қайта қуриш ҳақида жар соласиз, бизда эса аҳвол мана шундай», — дейишаётгандек.

Фақат салбий ҳолатларни кўрар экансиз-да, деган фикр хаёлингизга келмасин. Шубҳасиз, меҳнат коллективларида буюк ўзгаришлар содир бўлмоқда. Аммо қайта қуриш ҳамма ерда бирдек кетаётгани йўқ. Шу боисдан биз — журналистлар иш қийин кечаётган коллективларни қатъий назоратга олишимиз, одамлар фикр-мулоҳазаларига қулоқ тутишимиз, камчиликларга қарши бонг уришимиз даркор. Энди умумий гаплар кетмайди. Барча ўз садоқатини амалий ишда кўрсатиши лозим. Асосий кураш ҳали олдинда. Ўзимнинг кайфиятимни сўрасангиз, кун сайин яхшиланиб бораяпти...

Қайта қуриш жараёнида ҳаммамиз учун дадиллик керак. Лекин журналистга бу фазилат биринчи навбатда фарз. Яқин ўтмишда анчайин томир отган маҳаллийчилик, нопоклик, амалпарастлик, шахсиятпарастлик, порахўрлик сингари иллатларга батамом барҳам бериш биздан чинакам жасоратни талаб этади. Тўғри, довюрак қаламкашни партиямиз, халқимиз қўллаб-қувватлашмоқда. Аммо бизга нисбатан тош отишни мўлжаллаётганлар ҳам йўқ эмас. Худди шундай шароитда етти ўлчаб бир кесишимиз, фақат ва фақат ҳақиқатни ёзишимиз, адолат йўлини тутишимиз, тағин ҳам дадил, ўтюрак, тўғрисўз бўлмоғимиз шарт.

СЎЗ ҚУДРАТИ

Раҳмат НОРОВ,
«Ҳақиқати Ўзбекистон» газетасининг масъул котиби

«Ҳақиқати Ўзбекистон» газетаси редакцияси ижодий коллективи барча оммавий ахборот воситалари қатори ўзининг диққат-эътиборини қайта қуриш, жадаллаштириш, жамиятни демократиялаш ва туб иқтисодий ислоҳотни чуқур, ҳар томонлама ёритишга қаратмоқда. Бу жараёнларнинг мураккаб жиҳатларини, муаммоларини акс эттириш мақсадида газета саҳифаларида «Қайта қуриш — давр тақозоси», «Партком ҳисоб беради», «Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси шарафига», «Демократия ва ошкоралик» сингари янги рубрикалар очилди.

Ҳар доим бўлганидек, ҳозир ҳам жамоатчи мухбирлар, партия, совет, комсомол, хўжалик ходимлари газетанинг мустаҳкам таянчи, ишонган тоғи ҳисобланадилар. Бугунги жўшқин жараённи меҳнаткашлар оммасига етказишда улар энг яқин кўмакдошимиз бўлишаяпти. Жумладан Қашқадарё область партия комитети пропаганда ва агитация бўлими мудирининг ўринбосари И. Орлов газетамизда «Партия комитети ва матбуот» сарлавҳали мақола билан қатнашди. У журналист кадрлар тайёрлаш ҳозир тобора ўсиб бораётган талаблардан орқада қолаётганлигини, район оммавий-ахборот воситалари ходимларининг малакаси, маҳоратини тинмай ошириб бориш учун доимий семинар ҳамда курслар ташкил этиш мақсадга мувофиқ эканлиги хусусида фикр юритган. Самарқанд давлат университети доценти Ҳ. Самибоев эса «Коммунистик эътиқод» деб номланган мақоласида ёшлар ўртасида меҳнат тарбиясини кучайтириш, бу соҳанинг қийинчилик ва муаммолари ҳақидаги ўз мулоҳазаларини билдирган. Бухоролик муаллиф А. Шукуров қайта қуриш ва иқтисодий ислоҳот олдимизга қўяётган вазифаларни тўла-тўкис адо этиш учун кадрлар ташаббускор, билимдон бўлиши кераклигини таъкидлаган. У Бухоро сут комбинатида худди шу масалалар жуда суст ҳал этилаётганлигини куюниб ёзади.

Ҳаётнинг энг қизғин жабҳалари қаламга олинган бу мақолалар газетхонлар томонидан қизиқиб ўқилмоқда. Улар кўтарилган масалаларга ўз муносабатларини билдирмоқдалар. «Келинг муҳокама этамиз» рубрикаси остида «Агар мен ёнмасам, сен ёнмасанг...» сарлавҳали мақола эълон қилингач, мактаб ўқитувчисининг маънавий қиёфаси ҳақида катта баҳс бўлди. Унга юзлаб газетхонлардан хатлар келди. Буларнинг ҳаммаси қайта қуриш ва ошкоралик ҳаётимизга тобора чуқур кириб бораётганидан далолат.

Халқлар дўстлиги, интернационализм ғоялари қон-қонимизга сингиб кетганлиги ҳаммага аён. Бинобарин, миллий муносабатларни мустаҳкамлаш, ўзаро қардошлигимиз буюклигини ҳаққоний акс эттириш, ленинча ҳамкору ҳамдўстлигимиз мусаффолигини сақлаш йўлида курашиш қалам аҳлининг муқаддас бурчи бўлиб қолмоғи лозим.

ФАОЛ ИШЛАШ ДАВРИ

Султоние АБКЕЛЯМОВА,
Ўзбекистон Журналистлар союзи правлениесининг секретари, «Ленин байроғи» газетаси мухбири

Бутун мамлакатимизда қайта қуриш, тикланиш, янгиланиш жараёни бормоқда. Том маънодаги бу улуғвор ишга матбуот ҳам салмоқли ҳисса қўшиши зарур. Шундай экан, биз бу борада нима қилдиг-у нималарни қилолмадик?

Баъзан одамлар газеталарда эълон қилинган мақолаларга қараб қайта қуриш хусусида фикр юритишларини эшитиб қоласан. Бу бежиз эмас. Матбуот органлари бу борада катта иш қилаяптилар. Кўп бор кузатганман. Газетхонлар Ўзбекистон пойтахтининг Инқилоб хиёбонидаги «Союзпечать» дўкони олдида ҳар куни эрта тонгдан навбатга туришади. Орадан 10—15 минут ўтар-ўтмас марказий ва республика газеталарини тополмайсиз. Уларнинг айрим сонлари қўлдан-қўлга ўтади. Одамлар ўзларининг севимли муаллифлари — ёзувчилар, шоирлар, артистлар ва журналистларнинг номини эслаб қолишади, долзарб масалалар, шикоят ва таклифлар билан мурожаат этишади. Улар журналистларни қайта қуришнинг ҳимоячилари деб билишади, десам хато қилмайман. Бизга айниқса инқилобий қайта қуришга ишонган, бу улуғ ишни қарор топтириш учун курашаётган кишилар умид билан қарайдилар.

Дарҳақиқат, партия бизга қудратли қурол — матбуотни ишониб топширган. Эндиликда ошкоралик кенг қулоч ёйган даврда у ўз кучини мана ниҳоят В. И. Ленин кутган даражада намойиш этмоқда. Журналистлар турмушнинг барча жабҳаларини илғаб олмоқдалар, муҳим муаммоларни кўтариб чиқмоқдалар. Лекин марказий газеталар даражасига кўтарилиш учун ҳали кўп иш қилишимиз, билим, тажриба ва маҳоратимизни оширишимиз лозим.

Мамлакатимизда ўнлаб йиллар мобайнида миллий масала узил-кесил ҳал бўлган, деб келинарди. Олмаота, Болтиқбўйи, Тоғли Қорабоғдаги воқеалар, юртдошларим — қрим татарлар билан боғлиқ масалалар бу борада ечилмаган муаммолар борлигини яққол кўрсатди. Она тилимизда нашр этиладиган яккаю ягона «Ленин байроғи» газетаси бу масалага катта эътибор бериши зарур эди. Бундай дейишимга сабаб шуки, ҳозирги кунда унга Совет Иттифоқининг уч юздан ортиқ шаҳрида обуна бўлганлар. Лекин газета гўё ҳеч қандай муаммо йўқдек сукут сақламоқда, фақат расмий материалларни кўчириб босиш билан чегараланмоқда. Бу қайта қуриш, ошкоралик принципларига зиддир. Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси тобора яқинлашиб келаётган шу кунларда газета саҳифаларида қайта қуришга тўсқинлик қилаётган муаммоларни дадил кўтариб чиқишимиз лозим. Орқага қайтиш йўқ! Биз, журналистлар олдида улкан вазифалар турибди. Ҳар биримиз янгиланиш ғояларини тарғиб этишга муносиб ҳисса қўшишимиз зарур.

Карл Маркс туғилган куннинг 170 йиллигига

МИЛЛИОНЛАРНИНГ ЗАФАР БАЙРОҒИ

Бугун ер юзидаги бутун тараққийпарвар инсоният илмий коммунизм назариясининг асосчиси, буюк мутафаккир, оташин революционер, жаҳон пролетариатининг доҳийси ва устози Карл Маркс туғилган куннинг 170 йиллигини кенг нишонламоқда.

Марксизмнинг пайдо бўлиши социал тараққиёт жараёнининг қонуний самараси эди. Ғоявий-назарий жиҳатдан бу таълимот илмий-ижтимоий тафаккурнинг ривожланиши ҳамда табиатшунослик соҳасидаги йирик кашфиётлар туфайли пайдо бўлди. В. И. Ленин таъкидлаб ўтганидек, марксизм жаҳон цивилизацияси тараққиётининг бош йўлидан қандайдир четда эмас, балки фалсафа, сиёсий иқтисод ва илмий социализмнинг улуғ вакиллари таълимотининг тўғридан-тўғри ҳамда бевосита давоми сифатида вужудга келди.

Ўша даврнинг илғор фалсафий ва ижтимоий-сиёсий назарияларида капиталистик ишлаб чиқариш усулининг зиддиятлари: ишлаб чиқаришнинг тез ўсиб бориши ва пролетариатнинг қашшоқлашуви, кризислар, ортиқча ишлаб чиқаришлар, шаҳар билан қишлоқ, ақлий меҳнат билан жисмоний меҳнат ўртасидаги қарама-қаршиликлар у ёки бу даражада ўз ифодасини топган, келажак жамиятининг айрим белгилари ҳақида кароматлар қилинганди. Бироқ социалист-утопистларнинг концепциялари курашувчи пролетариатнинг байроғи бўла олмади, бўлиши ҳам мумкин эмас эди, чунки утопик социализм ҳатто бу назариянинг энг йирик вакиллари сиймосида ҳам капитализм тараққиётининг объектив қонунларини очгани йўқ, янги жамият ижодкори бўлишга қодир ижтимоий кучни кўрсатиб бера олмади.

Айни пайтда пролетариатнинг революцион кураши кенг қамровли, чинакам илмий назарияни, фалсафа, сиёсий иқтисод ва социализм ҳақидаги таълимот яхлит ҳолда бирлашган назарияни яратиш зарурлигини сўр қатъиятлик билан ўртага қўймоқда эди. Янги, революцион пролетариат дунёқарашини ишлаб чиқишдан иборат кечиктириб бўлмайдиган вазифа Карл Маркс томонидан бажарилди. У ўтмиш илмий тафаккурининг жамики қимматли ютуқларидан фойдаланди ҳамда танқидий нуқтаи назардан туриб қайта ишлаб чиқди.

Инсониятга, энг революцион синф — пролетариатга дунёни тушуниш ҳамда ўзгартиришнинг қудратли қуролини берган илғор, чинакам илмий дунёқараш Маркс номи билан боғлиқ бўлиб, унинг номи билан марксизм деб аталади. Маркс ўз асарларида капитализм ҳалокати, социализм ва коммунизм ғалабаси муқаррарлигини чуқур, ҳар томонлама асослаб берди.

Карл Маркс капитализм шароитида содир бўлаётган жараёнларнинг тарихий маъно-моҳиятини биринчи бўлиб тушуниб етди ҳамда илмий асосда изоҳлаб берди. У буржуазиянинг революцияда ҳалокатга маҳкумлиги ва пролетариат сиёсий ҳокимиятни курашиб қўлга киритиши мумкинлиги ҳақидаги қатъий таълимотни яратди.

К. Маркс фалсафа ва сиёсий иқтисод соҳасидаги иккита буюк кашфиётга таяниб илмий коммунизм назариясини асослаб берди. Ф. Энгельс таъкидлаб ўтганидек, К. Маркснинг тарихни материалистик тушуниш ҳамда қўшимча қиймат воситасида капиталистик ишлаб чиқариш сир-асрорини фош этишдан иборат икки улуғ кашфиёти туфайли социализм фанга айланди.

Коммунистик ижтимоий-иқтисодий формациянинг даврларга бўлиниши ҳақидаги масалани К. Маркс илк бор 1875 йилда ёзган «Гота программасининг танқиди» асарида қараб чиққан эди. Марксизм-ленинизмда қарор топган луғавий ибораларга кўра биринчи босқич капитализмдан социализмга ўтиш даври, иккинчи босқич социализм (коммунистик жамиятнинг биринчи ёки қуйи фазаси), учинчи босқич коммунизм (коммунистик жамиятнинг иккинчи ёки юқори фазаси) деб таърифланади.

Илмий коммунизм асосчилари бу босқичларни қараб чиқар эканлар, социалистик революциядан сўнг дарҳол социализм пайдо бўлиб қолмайди, деган фикрга таянган эдилар. Ана шу давр мобайнида муҳим ва йирик ижтимоий-иқтисодий, сиёсий ва маданий ўзгаришлар амалга оширилади. Турли мамлакатларда социализм қурилишининг ўзига хос хусусиятлари бўлади.

Ўтиш даври вазифалари ҳал этилганидан сўнг социализм ўзининг негизида ривожлана бошлайди. Социализмга қисқа муддатли, коммунизмга ўтиладиган фаза, бошқа томондан эса ўтиш даври коммунистик фазага қадар давом этадиган босқич деб қараш нотўғри бўлур эди. Социализм қуриш янги, ниҳоятда қийин, тарихда ўхшаши йўқ вазифадир. Бизнинг мамлакатимизда бундай жамият ҳаддан ташқари мураккаб шароитларда барпо этилди. Партия ва халқ социализм томон йўлни қўриқдан очдилар.

XIX ва XX асрлар маррасида капитализм ўз тараққиётининг охирги босқичи—империализмга қадам қўйди. Жаҳон революцион ҳаракатининг маркази Россияга кўчгач, бу мамлакат пролетариати халқаро ишчилар ҳаракатининг авангардига айланди. Инсониятнинг капитализмдан коммунизмга ўтиш даври сарчашмасида буюк назариётчи, ишчилар синфи ва барча меҳнаткашлар доҳийси Владимир Ильич Ленин турди. Унинг ғоявий-назарий ва амалий фаолияти — ленинизмнинг пайдо бўлиши билан марксизм тарихида янги давр бошланди.

В. И. Ленин К. Маркснинг социалистик революция тўғрисидаги ғояларини синфий курашнинг янги шароитига татбиқан ривожлантирди. У бу ғояларнинг ижодий ривожланишига, амалиётда қўлланилишига салмоқли ҳисса қўшди. В. И. Ленин буржуа жамияти тараққиётининг монополистик босқичини тадқиқ этди. У социализм дастлаб бир неча ёки алоҳида олинган биргина капиталистик мамлакатда ғалаба қозониши мумкинлиги ҳақидаги хулосани илмий жиҳатдан асослаб берди. Социалистик революция тўғрисидаги ленинча

назария барча мамлакатлар ишчилар синфини революциянинг ҳаракатлантирувчи кучи, унинг ғалаба қозониш шароитлари ҳамда ривожланиш истиқболларига доир янги тасаввурлар билан қуроллантирди.

К. Маркс ишчилар синфининг коммунистик жамият ижодкори сифатидаги оламшумул-тарихий миссияси ҳақидаги ғояни ҳар тарафлама асослар экан, унинг сиёсий мустақил партияси бўлган тақдирдагина бу ғоя амалга ошиши мумкинлигини кўрсатиб берди. У бундай партияни коммунистик деб атади. Коммунистлар пролетариат ҳаракатининг ривожланиш шарт-шароитларини ҳамда унинг муқаррар натижаларини тушуниб етганлари учун ҳам омманинг қолган қисмидан фарқ қиладилар.

Ишчилар синфи революцион авангардининг биринчи программаси ҳисобланган «Коммунистик партия манифести»да (1848 йил) илғор отряд сифатидаги партия ҳақида таълимотга асос солинди, пролетариат усиз озодликка эриша олмаслиги кўрсатиб ўтилди. Маркс пролетариат партиясининг вужудга келиши ишчилар синфининг социалистик революцияда ғалабага эришувида зарурий шарт эканлигини исботлаб берди.

II Интернационал раҳбарлари Маркс билан Энгельснинг пролетар партияси ҳақидаги ғояларидан тўлиқ фойдалана билмадилар, пролетариат синфий курашининг асосий шакли парламентаризм бўлиши керак, деб ҳисобладилар. В. И. Ленин марксизмнинг пролетар авангарди ҳақидаги таълимотини синфий курашнинг янги шароитига татбиқан ривожлантирди. Раҳбар ташкилот сифатидаги партия ҳақида яхлит таълимот яратди, бу шундай қуролки, усиз социалистик революцияда ғалаба қозониш мумкин эмас, деб кўрсатди.

Коммунистлар партияси ўз фаолиятини марксча-ленинча қоидаларга асосланган ҳолда юритади: халқ — тарих ижодкори, коммунистик жамият унинг қўли, кучғайрати, ақл-заковати билан бунёд этилади. Партия халқ учун яшайди, ўз фаолиятининг маъносини халққа хизмат қилишдан иборат деб билади. Унинг сиёсати барча совет кишилари туб манфаатларини ифода этади. Партия халқ билан ўз алоқасини тинмай мустаҳкамлаб, кенгайтириб боради, партиясизларни партия ташкилотлари ишида қатнашишга жалб қилади. Халқ уни қанчалик фаоллик билан қўллаб-қувватласа, ижтимоий тараққиётнинг боришига партиявий таъсир ҳам шу қадар салмоқли бўлаверади.

Партиянинг янги таҳрирдаги Программасини тасдиқлаган КПСС XXVII съезди совет жамиятининг ривожланишида ўз аҳамиятига кўра ғоят муҳим ўрин тутади. Съезд социализмни такомиллаштириш ҳамда аста-секин коммунизмга ўтишнинг асосий йўналишларини белгилар экан, бу соҳада конкрет программани белгилаб берди, партия ва совет халқи олдига «экономикани ривожлантиришдаги нохуш тенденцияларни қатъиян бартараф этишдан, унга лозим даражада динамизм бахш этишдан, омманинг ташаббускорлиги ва ижодкорлигига чинакам революцион ўзгаришларга кенг йўл очиб беришдан иборат» биринчи даражали вазифа қўйди.

Ҳозирги пайтда партиямиз жуда қийин, аммо ниҳоятда аниқ вазифани ҳал этмоқда. Турғунлик ҳолатларига бутунлай барҳам бериш, социализмга ёт ҳодисаларга қарши дадил, ҳал қилувчи кураш олиб бориш зарур. Партиямиз ўзининг авангардлик ролини амалда тасдиқлаши, у революцион тафаккур ва революцион ҳаракат партияси бўлиб келганлиги ва шундай бўлиб қолаётганлигини исботлаши лозим.

Сиёсий, ижтимоий, хўжалик амалиёти ва маънавий ҳаётнинг ҳамма соҳаларини қайта қуришнинг ҳам мақсадини, ҳам асосий дастурини тўлақонли демократияни ривожлантиришда кўриб турибмиз. КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель пленуми масалани худди шу тарзда ўртага қўйди. Пленум қарорлари жамиятни тубдан демократиялашга қаратилгандир.

Бугунги кунда буржуа «марксшунослари» тафтиш қилмаётган ёки сохталаштирмаётган марксизмнинг биронбир муҳим назарий қоидасини ажратиб кўрсатиш қийин. Улар айниқса Маркс ғоялари «эскириб қолган»лигини, капитализм тараққиётининг ҳозирги босқичини таҳлил этиш учун бу қоидалардан фойдаланиш мумкин эмаслигини исботлашга астойдил уринмоқдалар. Мухолифларимиз социал стратификация ва социал сафарбарлик концепциясини Маркс ғояларига қарама-қарши қўймоқдалар. Ана шу концепцияга қараганда ҳозирги жамият синфлардан эмас, балки турли-туман социал қатламлар — ўз хусусиятлари: ёши, шахсий мойиллиги, маълумоти, даромадлари даражаси ва ҳатто автомобиль ёки телефонларининг сонига қараб гуруҳларга бўлинадиган индивидлардан ташкил топган эмиш. Бу концепция синфларни аниқлашдаги энг муҳим белги — ишлаб чиқариш воситаларига муносабатни инкор қилади.

Бундай «марксшунослар»ни воқеликнинг ўзи рад этаяпти. Тўғри, ҳозирги капитализм бундан бир ярим аср ёки юз йил аввалги капитализмдан бошқачароқ. Ўз тараққиётининг империалистик босқичига ўтгач, унда жиддий ўзгаришлар содир бўлди, аммо бу ўзгаришлар унинг асл моҳиятини пардалай олмайди. Капиталистларнинг фойда кетидан қувиши бояги-боягидай улар фаолиятини белгилаб берувчи энг асосий омил ҳисобланади. Капитализмнинг ривожланиши иқтисодий жиҳатдан пасайишлар ва кризислар, оммавий ишсизлик, тинмай ўсиб бораётган пул қадрсизлиги, кескин тус олаётган социал-сиёсий зиддиятлар билан биргаликда рўй бермоқда.

Шунинг учун ҳам илмий коммунизмнинг «эскириб қолган»лиги ҳақида тарқатилаётган уйдирмалар буржуа маддоҳларининг бу таълимот обрўсини, таъсир кучини пасайтиришга уринишларидан бошқа нарса эмас. Маркс томонидан яратилган революцион назария, социализм ва коммунизм ғояларининг тинмай ўсиб бораётган ҳаётбахш кучидан чўчиётган ғоявий мухолифларимиз исботлашга уринаётганларидек эскиргани йўқ, балки ҳар бир тарихий маррада ўз қудратини, илмий чуқурлиги ва амалий аҳамиятини тобора тўласинча намойиш этмоқда. КПСС, қардош марксчи партиялар тажрибаси ва назарий хулосалари билан бойиб бормоқда.

Совет ҳокимияти йилларида мамлакатимизда Карл Маркс асарлари халқларнинг 63 тилида 1.027 маротаба 29 миллион 986 минг нусхада босилиб чиқди. Ана шу давр мобайнида К. Маркс ва Ф. Энгельс асарлари дунё халқларининг 97 тилида 3.521 маротаба 131 миллион 230 мингдан зиёд нусхада нашр этилди.

Маркс ғоялари Коммунистик партиянинг социалистик жамиятимизни ҳар жиҳатдан такомиллаштиришга қаратилган фаолиятида назарий асос бўлиб хизмат қилмоқда. Бунда партиямиз марксча-ленинча таълимотга қотиб қолган нарса деб эмас, балки ҳаракат учун қўлланма сифатида қарамоқда, янги тарихий тажриба ҳисобига уни ижодий бойитиб, ривожлантириб бораяпти. Бу таълимотнинг ғоят улкан ўзгартирувчилик кучи шундаки, уни доимий янгилаб бориш, ижтимоий тараққиёт қонунларига илмий жиҳатдан объектив ёндашиш имкониятлари бор.

Бизнинг давримизда Маркс таълимоти, Ленин давом эттирган ва ривожлантирган таълимот юз миллионлаб кишиларнинг кураш ва зафар байроғи бўлиб қолди.

Марксизм - ленинизмнинг улуғ кучи шундаки, у ҳаёт билан, амалиёт ва реал воқелик билан чамбарчас боғлангандир. Айни пайтда тажрибани умумлаштириш, ривожланаётган воқеликдаги янги омиллар ва янги ҳодисаларни ўрганиш асосида бу таълимот бойимоқда, ривож топмоқда. Бизнинг кунларимизда жуда қисқа тарихий муддат ичида ҳал қилиниши лозим бўлган, янгилиги ва кўламига кўра беқиёс вазифалар ўртага қўйилмоқда. Жумладан жадаллаштириш ва қайта қуриш йўлини амалга оширишимиз, совет жамиятини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтаришимиз, ер юзида тинчликни сақлаб қолишимиз, куррранинг ҳамма халқларига чинакам инсоний - моддий ва маънавий турмуш шароитларини яратиб бериш лозим. Улуғвор программани муваффақият билан амалга ошириш учун эса кўп кучғайрат сарфлаш, революцион жасорат кўрсатишдан ташқари назария соҳасида жиддий равишда олға томон силжиш ҳам талаб этилади.

С. НОСИРХЎЖАЕВ,
Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби, профессор.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

(Боши 1-бетда).

Тўхтасинова Раҳима Рустамовна — «Коммуна» газетаси редакциясининг хатлар ҳисобчиси, Фарғона шаҳри;

Циканов Константин Владимирович — «Правда Востока» республика газетаси редакциясининг ўз мухбири.

«МЕҲНАТДА ЎРНАК КЎРСАТГАНЛИГИ УЧУН» МЕДАЛИ БИЛАН

Алиев Ринат Наримонович — «Наманганская правда» газетаси редакциясининг бўлим мудири;

Жуманов Ҳасан Холмирзаевич — Морозов номидаги Самарқанд область босмахонасининг ҳарф терувчиси;

Ионов Игорь Николаевич — «Андижанская правда» газетаси редакциясининг бўлим мудири;

Колчанов Александр Дмитриевич — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг матбаачиси.

Коренева Жанна Васильевна — «Ферганская правда» газетаси редакциясининг катта корректори;

Коротченко Валентина Николаевна — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг ҳарф терувчиси;

Потапова Елена Трофимовна — «Ленинский путь» газетаси редакциясининг корректори, Самарқанд шаҳри;

Сайфиддинов Нормахмат — «Ленин йўли» газетаси редакциясининг катта мухбири, Самарқанд шаҳри;

Саримсоқов Машраб Саидович — «Коммуна» газета редакциясининг фотомухбири. Фарғона шаҳри;

Юрьева Клавдия Григорьевна — Морозов номидаги Самарқанд область босмахонасининг ҳарф терувчиси.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ РАИСИ
А. ГРОМИКО.
СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ СЕКРЕТАРИ
Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
1988 йил 19 апрель.

КОНКУРС ҒОЛИБЛАРИНИ ТАБРИКЛАЙМИЗ!

Ўзбекистон Журналистлар союзи правлениесининг секретариати 1987 йилда ўтказилган республика ижодий конкурсларини якунлади.

Журналистика соҳасидаги энг яхши асарлар конкурсида қуйидагиларга Ўзбекистон Журналистлар союзининг пул мукофотлари бериладиган бўлди, улар лауреат нишони ва диплом билан тақдирланадилар:

Т. Ш. Доғжи — Ўзбекистон ахборот агентлигининг ўз мухбири — маънавий-ахлоқий мавзулардаги материаллар туркуми учун;

И. М. Лопатин — «Экономика и жизнь» журнали бўлимининг редактори — иқтисодий мавзулардаги мақолалари учун;

Ж. Маматов — «Совет Ўзбекистони» газетасининг ўз мухбири — социал очерклари учун;

А. А. Фозилов — Ўзбекистон ахборот агентлигининг ўз мухбири — контрпропагандистик материаллар туркуми учун;

Ю. А. Черногаев — «Ташкентская правда» газетаси бўлимининг мудири — замондошларимиз ҳақидаги мақолалар — суҳбатлар туркуми учун.

Матбуотда эълон қилинган, радио ва телевидение орқали берилган долзарб мавзулардаги материаллар учун қуйидагиларга Ўзбекистон Журналистлар союзининг дипломлари берилди:

П. Ф. Борщов — «Ташкентская правда» газетаси бўлимининг мудири;

М. Б. Гольверк — «Ферганская правда» газетасининг масъул секретари; **Д. И. Власов** — «Советская Бухара» газетаси редакторининг ўринбосари; **Р. Зарипова** — «Қишлоқ ҳақиқати»—«Сельская правда» газетасининг мухбири; **Т. Қамаров** — Самарқанд область радиоэшиттириш комитетининг редактори; **Л. В. Левин** — Ўзбекистон ахборот агентлиги саноат-экономика редакциясининг масъул випускаючиси; **М. О. Муҳаммаджонова** — Ўзбекистон телевидениеси ижтимоий-сиёсий программалар бош редакциясининг бўлим мудири; **А. И. Турғунов** — Ўзбекистон телевидениеси «Ахборот» информацион программасининг бош випускаючиси; **М. Х. Садвақасов** «Правда Востока» газетаси бўлимининг мудири.

«Сифат, иқтисод ва тежамкорлик» шиори остида ўтказилган социалистик мусобақани газеталар, журналлар, телевидение ва радиода энг яхши ёритганлик учун конкурс якунларига кўра қуйидагиларга пул мукофотлари ва дипломлар берилади: — «Ёш ленинчи» республика газетаси ва «Экономика и жизнь» журнали редакциялари коллективлари;

— «Советская Каракалпакия», «Тошкент ҳақиқати», «Ферганская правда» область газеталари редакциялари коллективлари;

— Бекобод район «Коммунист» газетаси (Тошкент области); Поп район «Коммунизм учун» газетаси (Наманган области), Жомбой район «Шонли меҳнат» газетаси (Самарқанд области), «Марғилон атласи» кўп тиражли газетаси (Фарғона области) редакциялари коллективлари.

Социалистик мусобақани фаол ёритганлиги учун «Хоразм ҳақиқати», «Бухоро ҳақиқати», «Ленинский путь» (Самарқанд области) область газеталари, Шаҳрисабз район «Коммунизм байроғи» газетаси (Қашқадарё области), кўп тиражли «Тўқимачилар овози» газетаси (Тошкент) редакцияларининг коллективлари Ўзбекистон Журналистлар союзининг дипломлари билан мукофотландилар.

Район, шаҳар ва кўп тиражли газеталар редакцияларида оммавий ишларни яхши йўлга қўйганлиги учун М. И. Ульянова номли конкурсда қуйидагилар ғолиб чиқдилар. Уларга Ўзбекистон Журналистлар союзининг дипломлари ҳам топширилади:

Биринчи мукофот — Тошкент область Орджоникидзе районидаги «Коммунизм тонги» газетаси коллективига;

Иккинчи мукофотлар — Фарғона область «Марғилон ҳақиқати» шаҳар газетаси ҳамда Андижон область Избоскан район «Пахтакор» газетаси редакциялари коллективларига;

Учинчи мукофотлар — Хоразм область Янгиариқ район «Машъал» газетаси, Жиззах область Жиззах район «Коммунизм сари» газетаси, кўп тиражли «Среднеазиатская магистраль» газетаси редакциялари коллективларига берилади.

Тошкент область «Социалистический Чирчик» шаҳар газетаси, Қорақалпоғистон АССР «Амударё ҳақиқати» район газетаси, Фарғона область Охунбобоев район «Ленин йўли» газетаси, Наманган область Наманган район «Учқун» ва Задарё район «Коммунизм йўли» газеталари, Тошкент область Пискент район «Меҳнат байроғи» ҳамда Чиноз район «Ленин байроғи» газеталари, Тошкент темир йўл транспорти инженерлари институтининг «Вперед», Тошкент политехника институтининг «Политехник» кўп тиражли газеталари редакцияларининг коллективлари актив оммавий иш олиб борганликлари учун Ўзбекистон Журналистлар союзининг дипломлари билан тақдирландилар.

«Самарали меҳнат ва соғлом турмуш учун» Бутуниттифоқ рейдини матбуот, телевидение ва радиода энг яхши ёритганлик учун конкурсида қуйидагиларга мукофотлар берилди:

— «Наманган ҳақиқати», «Кашкадарьинская правда», «Ферганская правда» область газеталари редакцияларининг коллективларига;

—Фарғона область Қува район «Ленин байроғи», Қорақалпоғистон АССР «Амударё ҳақиқати» газеталари, Фарғона область «Марғилон атласи» кўп тиражли газетаси редакцияларининг коллективларига.

Шу конкурс мукофотларига Самарқанд область «Ленин йўли» ва «Ленинский путь» область газеталарининг штатсиз мухбири **И. И. Сидоренко,** Фарғона область «Ленин байроғи» газетасининг штатсиз мухбири **А. Акбаров** сазовор бўлди.

Мазкур конкурсга материаллар тақдим этмаганликлари муносабати билан республика газеталари, журналлари, Ўзбекистон телевидениеси ва республика радиосига мукофот берилмади.

ФАХРИЙ ДИПЛОМЛАР

СССР Журналистлар союзи правлениесининг президиуми социалистик мусобақани ёритишдаги муваффақиятлари учун қуйидаги район газеталари редакцияларининг коллективларини «Журналист» журналининг фахрий дипломлари билан мукофотлади:

«Коммунизм йўли» (Жумашўй, Наманган области, Ўзбекистон ССР), «Учқун» (Тошбулоқ, Ўзбекистон ССР).

СУВ БАЛОСИ...

Сурхондарё ва Наманган областларидаги кўпчилик одамлар байрам кунлари ҳам зўр бериб меҳнат қилдилар. Тоғ этакларидаги қишлоқларга шаррос жала қуйиши оқибатида сел келди. Сурхондарёда сув балоси айниқса забтига олиб, сўнгги икки ҳафта мобайнида икки марта сел келди. Қуйида Ўзбекистон ахборот агентлигининг мухбирлари сел келган жойлардан хабар берадилар.

* * *

ТЕРМИЗ:

Сурхон воҳаси меҳнаткашларига табиат байрам кунлари яна кутилмаган нохушлик келтирди. Апрель ойи иккинчи ўн кунлигининг охирида бўлганидек, бу ерда яна табиий офат рўй берди. 30 апрель куни кечқурун ва 2 май куни кечаси областда жала қуйиб, Сариосиё, Денов, Олтинсой районларига сел келди. Илгари ҳам далаларни сув босган, йўллар бузилган, кўприкларни сув олиб кетган эди. Бу галги сел ҳам яна иш орттирди.

Денов районининг ўзидагина 15 минг гектар ердаги экинзорлар зарарланди. «Москва», Октябрь 50 йиллиги номли, Партия XXV съезди номли колхоз деҳқонлари ва шу хўжаликларнинг далалари табиий офатдан айниқса озор чекди. Айрим жойларга дўл ёғиб, ёш ниҳолларни нобуд қилиб кетди.

Сел оқими йўлидаги қишлоқлар зарар кўрди. Хайриятки, одамлар нобуд бўлмади. Гидрометеорология хизмати одамларни барвақт огоҳлантирганлиги қўл келди.

Табиий офат рўй берган районларда бундан икки ҳафта илгари бошланган йўллар ва кўприкларни тиклаш, дарёлар ва каналлар қирғоқларини мустаҳкамлаш ишлари давом эттирилмоқда. «Тўполонгидрострой» бошқармаси, «Сариосиёсовхозводстрой», «Сурхонирстрой» трестларидан мутахассислар келишди, уларнинг ихтиёрида қудратли техника бор. Йўл қурувчилар ҳам ғайрат билан ишламоқдалар. Табиий офат рўй берган районларда аҳолига медицина ва савдо хизмати ташкил этилди.

Май ойида қуйган жала сабабли Сурхондарё областидаги Бойсун ва Шеробод районларида ҳам мураккаб аҳвол рўй берди. Айрим рақамларни айтиб ўтсак, жаланинг кучи ҳақида тасаввур ҳосил қилиш мумкин: Шеробод дарёсида табиий офат (қиличини қайраб) турганида ўзандан секундига 500 куб метр сув оқди, бу сўнгги ўн йилликларда қайд этилган энг кўп оқимдан 150 куб метр ортиқдир. Тоғдан ёпирилиб тушган сел ана шу районлардан ўтадиган автомагистралларга шикаст етказди, йўл иншоотларини ювиб кетди.

Ҳозир сув хўжалиги ходимлари зиммасига алоҳида масъулият тушмоқда, улар кеча-кундуз сергак туришибди. Каналлар областнинг асосий дарёси бўлган Сурхон дарёсида сув оқими тартибга солинмоқда. Бундан кўзда тутилган мақсад, аҳоли пунктларини ва далаларни сув босишига йўл қўймасликдир.

Е. ВЕЛИЧИНСКАЯ,
ЎзТАГ мухбири.

НАМАНГАН:

30 апрель куни тушдан кейин Жанубий Тянь-Шаннинг осмонўпар чўққилари узра қора булутлар пайдо бўлди. Кечга бориб, шивалаб ёмғир ёға бошлади, кейин жалага айланди, айрим жойларга дўл тушди, Янгиқўрғон районидаги «Заркент», «Нанай», «Победа», Ильич номли совхозлар далаларини дўл урди. Кўп ўтмай, қуриб бораётган Исковатсой ўзанидан сел оқа бошлади.

Гарчи синоптиклар бир кун илгари табиий офат содир бўлиши мумкинлиги ҳақида аҳолини огоҳлантирган бўлишса ҳам тоғдан бостириб келган сел анча талафот етказди. Заркент қишлоғидаги 200 га яқин уйга шикаст етди. Нанай посёлкасида 250 хонадонни сув босди. Одамлар нобуд бўлгани йўқ.

Сел бир нечта кўприкни, айрим жойларда каналларнинг бетон қопламасини ювиб кетди. «Заркент» совхозининг чўчқачилик комплексида сел 160 чўчқа боласини оқизиб кетди. Хўжаликларда бундан ташқари мол-ҳол нобуд бўлмади.

Районда табиий офат оқибатларини тугатиш юзасидан илгари тузилган отрядлар ва комиссия дарҳол ишга киришди. Область маркази ва қўшни районлардан янгиқўрғонликларга ёрдам бериш учун ишчилар, мутахассислар ва техника жўнатилди.

Р. БИЧУРИН,
(ЎзТАГ мухбири).

* * *

Дастлабки ташвишли сигналлар олинган биринчи майга ўтар кечаси республика Мелиорация ва сув хўжалиги министрлигида эксплуатация бош бошқармасининг бошлиғи И. П. Алленов навбатчилик қилаётган эди. Кейинроқ у жойлардаги аварияга қарши отрядларнинг ишига бош-қош бўлиб турган оператив группа таркибига кирди. У май ойининг дастлабки кунларида содир бўлган воқеалар хусусида қуйидагиларни гапириб берди:

— Ёмғир кўп ёғиб сел бошланди. Тоғларда қор эрий бошлагани туфайли сув оқими сезиларли кучайди. Апрель ойида кун жуда қизиб кетиб, кўпчиликни ҳолдан тойдиргани ёдимизда. Худди ана шу иссиқ кунлар зарар кўрган районларни яна ҳам каттароқ офатдан асраб қолди, десак бўлади. Гап шундаки, май ойининг бошларига келиб денгиз сатҳидан 2 минг метр баландликдаги тоғлардагина қор қолган эди. Бошқалари эриб бўлди. Акс ҳолда сел икки-уч баравар кучли бўлиши мумкин эди.

Лекин ҳозир ҳам анчагина зарар кўрилди: далаларни, уйларни сув босди, йўллар бузилди, тоғ жилғаларидаги сув иншоотлари вайрон бўлди. Шу иншоотлар зарар кўрган районларнинг аҳолисини сув билан таъминлаб турар эди. Кўрилган зарар миқдори ҳали узил-кесил ҳисоблаб чиқилгани йўқ. Лекин зарар ҳозирдаёқ сезилиб турипти.

Сурхондарё ва Наманган областларидан ташқари Қашқадарё областининг Чироқчи райони ва Тошкент областининг Ангрен ва Оҳангарон шаҳарлари оралиғини ҳам сел босди. Лекин бу ерларда селнинг кучи қирқилган эди ва у катта зарар етказгани йўқ. Айрим жойлардаги дамбалар ювилиб кетди, ҳозир бу иншоотлар тикланмоқда.

Республикадаги гидротехника иншоотларида меҳнат қилаётган ходимларнинг аниқ-пухта ишлашганини таъкидлаб ўтиш лозим. Республикамиздаги барча сув омборлари учун сув йиғиш ва сувни чиқариб ташлашнинг махсус режимлари ишлаб чиқилган. Бу эса сув омборидан қуйида жойлашган районлардаги аҳвол хатарли бўлмаслигини таъминлади. Сув қанча кўп келмасин омборларга қуйилаверади, ҳеч қаерда тўғонларни авария шароитида ишлашга ўтказиш зарурати туғилмади.

Сув хўжалиги ходимлари тахминан май ойининг ўрталарига қадар айниқса ҳушёр бўлиб турадилар: синоптикларнинг маълумотларига қараганда шу кунлари ёмғир ёғиб сел келиш хавфи бўлади. Шу давр мобайнида республикадаги сел келиш хавфи бўлган районларнинг барча меҳнаткашлари табиий офат зарбасига тайёр бўлиб туришлари керак. Бу зарбалар тўсатдан бўлмаслиги учун барча чоралар кўрилмоқда, хавфли аҳвол рўй бериши мумкин бўлган барча дарёлар ва сув ҳавзалари муттасил назорат қилинмоқда.

(ЎзТАГ).

Наманган областидаги Янгиқўрғон, Чортоқ, Косонсой районларининг тоғолди зонасида дўл аралаш ёғган жала катта табиий офат келтирди. Фақат Янгиқўрғон район «Заркент» совхозининг ўзида 40 гектар токзор, 30 гектар боғ ва бошқа экин майдонларини сув босди. Область бўйича ҳаммаси бўлиб 26 та сув иншооти шикастланди, саккизта трансформатор, беш километр узунликдаги электр узатиш тармоқлари ишдан чиқди. Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра 3 миллион сўмликдан ортиқ зарар кўрилди.

Табиий офат талафотларини бартараф этиш мақсадида тузилган штаб шошилинч чоралар кўрмоқда.

СУРАТДА: Янгиҳаёт қишлоғининг табиий офатдан зарар кўрган аҳолисига қўшнилар кўмакка келишди.

А. КОВТУН ва Б. ЮСУПОВ фотоси.
(ЎзТАГ).

ҚАЙТА ҚУРИШ ТЎЛҚИНИДА ЖУРНАЛИСТ ОВОЗИ

ОШКОРАЛИК КЎЗГУСИ

Жасур НОСИРОВ,
«Тошкент ҳақиқати» газетаси партия турмуши бўлими мудири

Бугунги кунда барчани ўйлантираётган долзарб масалалар, муаммолар хусусида очиқ-ойдин сўз юритилаяпти. Ҳар бир мақолани ўқиганингда турғунликдан қутулиш, ташаббускорлик, омилкорликни рўёбга чиқариш палласи келганлигини яққол сезасан.

Янгиланиш тўлқини матбуотни юксакликка кўтарди. Аммо КПСС Марказий Комитетида оммавий ахборот воситалари, идеология муассасалари ва ижодий союзлар раҳбарлари билан бўлган учрашувда таъкидланганидек, газета фақат танқидга ёпишиб олмаслиги керак. Қайта қуришда рўй бераётган илк муваффақиятлар, дастлабки ташаббуслар кенг ёритилмоғи лозим. Редакциямиз журналистлари бу кўрсатмага қатъий риоя қилишаяпти. Биз бир қолипдаги, сийқа услубдан воз кечдик. «Тошкент ҳақиқати» саҳифаларида ўткир муаммоларни ўртага қўядиган мақолалар кўпайди. «Замон ва ёшлар», «Дугонажонлар» саҳифалари кун сайин оммалашаяпти.

КПСС Марказий Комитетининг «Партияга қабул қилиш ва партия сафларини мустаҳкамлаш борасида Тошкент область партия ташкилотининг ишидаги жиддий камчиликлар тўғрисида»ги қароридан сўнг фаолиятимизни қайта назардан ўтказдик. Ўзаро талабчанлик, изланиш яхши самара берди. Ташкилий-партиявий ишларни чуқур тадқиқ этишга киришдик. «Партия турмуши: кандидатлик стажи», «Партия турмуши: коммунистлар аттестацияси» каби рубрикалар остида берилаётган мақолаларга кун сайин кўплаб хатлар олаяпмиз. Журналист учун адолат мезони энг муҳим ўлчов. «Правда» газетасида таъкидланганидек, матбуот томошабинлар ва тингловчиларни муштарак ўй-ташвишларимизга ошно этиб, уларнинг фикрини ифодаламоқда, халқ фикрини акс эттирмоқда, ҳаракатга чорламоқда. Айни пайтда ошкоралик зиммамизга оширилган талаблар қўймоқда. Профессионал билимдонлик, фактларга ҳалол, эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлиш бурчимиздир.

Областимизда Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси делегатлигига номзодлар кўрсатиш бошланди. Биз юксак ишончга сазовор бўлаётган кишиларнинг қайта қуришдаги ўрни, орзу-интилишлари, мулоҳазалари ҳақида изчил ҳикоя қиламиз.

Партия турмуши ва пропаганда бўлимлари бирлашди. Эндиликда партия ҳаёти ва идеология ишларини битта бўлим марказлашган тарзда ёритмоқда. Муҳим ишда жамоатчи кенгашлар яқиндан ёрдам бермоқдалар.

ДИЛДАГИ ГАПЛАР

Георгий ОСИПОВ,
«Ташкентская правда» газетаси мухбири

Яқин ўтмишда эзгу ниятни дилга жо қилиб, елиб-югуриб ишласак-да, пировард натижадан кўнглимиз тўлмасди. Сабаби: кўпинча мавзуга чуқур кириб борилмас, нозик масалалар, муаммолар четлаб ўтиларди. Кимлардир танқиддан холи эди. Ҳамкасбларим ўз фаолиятларидан қаноат ҳосил қилмаётганликларини афсус билан гапиришарди. Ҳадеб пахта экилавериб тинка-мадори қуриган ерлар, кимларнингдир майли билан гўё йилдан-йилга ошиб бораётган ҳосилдорлик, шуҳрат чўққисига кўтарилаётган «қаҳрамонлар» ҳақида дадил чиқишлар қилиш қўлимиздан келмасди. Яширишнинг ҳожати йўқ: ҳар гектар ердан 60 центнердан пахта, 130 центнердан маккажўхори дони етиштирганлар ҳақида мақолалар ёзилган. Лекин бу билан газеталар ҳаётдан бутунлай узилиб қолишганди, демоқчи эмасман. Долзарб муаммолар кўтарилган материаллар ҳам кўзга ташланиб турарди. Бироқ улар денгиздан томчи эди.

Ана энди ёниб-жўшиб ишлайдиган давр келди. Кунига бир янгилик. Ҳамма нарса ўз номи билан аталаяпти. Одамларнинг газетага бўлган қизиқиши, ҳурмати беқиёс ошди. Дастлабки қувончли натижаларга эришилаяпти. Аммо ўз ишимизни тубдан қайта қурдик, дея олмайман. Ҳали ҳам майда-чуйда мавзуларга ўралашиб қолаяпмиз. Ҳал қилувчи бўғинларда рўй бераётган қизғин ўзгаришларни илғаш, умумлаштириш, ватанпарварлик ташаббусларини кенг ёйиш кўнгилдагидек эмас.

Ҳа, йиллар мобайнида шаклланиб келган сийқа услубдан ҳадеганда қутула олмаяпмиз. Ҳақиқатни ёзиш, одамлар қалбини тўлқинлантира билиш учун тинимсиз ўқиб-ўрганишимиз, изланишимиз, мақолалар тили ва услуби ҳақида алоҳида ишлашимиз даркор. Газетхон эса ўзини қизиқтираётган саволларга жавоб кутаяпти. Муаммолар қалашиб ётибди. Масалан, оддий савол: нега республикамизда олий нав сут йўқ? Бунга биргина мақолада жавоб бериш қийин. Озуқа базасидаги чалкашликлар-чи? Ана шулар ҳақида ўйлаганимда танлаган касбим қанчалик муҳим ва нозиклигини чуқур ҳис қиламан. Сўз усталаридан орқада қолмасликка, ташаббус кўрсатишга интиламан.

ҲАЁТ БИЛАН ҲАМНАФАС

Ольга ХАРЧЕНКО,
«Тошкент оқшоми» — «Вечерний Ташкент» газеталари мухбири

«Биз қайта қуришни эндигина бошлаяпмиз, жамиятимиз эндигина турғунлик ҳолатидан чиқиб келмоқда. Қайта қуриш жараёнига халал бераётган йўл устидаги тўғоноқларни бартараф этиш бугун ҳам асосий вазифа бўлиб турибди». КПСС Марказий Комитетидаги учрашувда М. С. Горбачев айтган шу сўзларни ўқирканман, редакциямиз ижодий коллективи фаолиятига хаёлан назар ташладим. Кейинги ойларда «Қайта қуриш ва биз», «Партия турмуши»: иш услуби ва методлари», «Хўжалик юритишнинг янги шароитларида», «Кооператив: тажриба ва муаммолар», «Қайта қуриш сўзда эмас, амалда бўлсин» деган янги рубрикалар остидаги материалларни таҳлил қилдим. Уларда тилга олинган воқеалар, кўтарилган масалалар инқилобий жараён ғоят мураккаб кечаётганлигини, кўпгина муаммоларга, тўғаноқларга дуч келинаётганлигини кўрсатади.

Таъкидланганидек, мақсадга эришиш учун қийинчиликлардан чўчимаслик, қатъиятлик кўрсатиш, собитқадамлик билан иш кўриш лозим. Биз бош мухбирларимиздан тобора кўплаб хат-хабарлар олмоқдамиз. Улар газетани ўқимишли, ранг-баранг қилишга ёрдам бераяптилар. Ўзаро алоқани янада мустаҳкамлаш мақсадида ўқитувчилар, ҳуқуқшунослар, ишчилар, илмий ходимлар, уруш ва меҳнат ветеранлари жалб этилган жамоатчилик редакцияси тузилди. Кўмакдошларимиз гражданларни қабул қиладилар, шикоятлар асосида материаллар тайёрлайдилар. Буларнинг ҳаммаси матбуот чиқишларининг таъсирчанлигини оширааяпти.

Партиямиз оммавий ахборот воситаларининг барча бўғинлари жанговар, меҳнаткашларнинг энг яқин маслаҳатгўйи ва кўмакдоши бўлиши зарурлигини уқтирмоқда. Бунинг учун биз, журналистлар тинмай изланишимиз, билим ва маҳоратимизни оширишимиз даркор. Янгиликнинг, инқилобий ўзгаришларнинг туб моҳиятини одамлар қалби, шуурига етказиш учун ҳали кўп иш бажаришимиз зарур. Оқшом пайтлари газетанинг янги сонини олиб, уни берилиб кўздан кечираётган кишиларни кўриб қалбим севинчга тўлади. «Материаллар мавзуи ва сифати маъқул бўлармикин?» деган ўй-фикрга бораман.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг X пленуми оммавий ахборот воситалари олдига долзарб вазифалар қўйди. Ҳозирги кунда партия даъватига амалий иш билан жавоб бериш учун ёниб-жўшиб ижодий меҳнат қилаяпмиз.

И Л К О Д И М Л А Р

Амирқул ҚАРИМОВ,
«Ёш ленинчи» газетаси катта мухбири

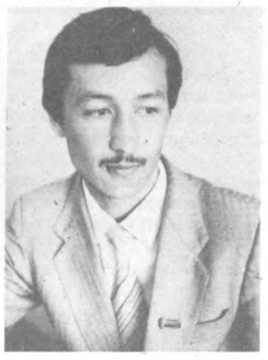

Редакциядаги меҳнат фаолиятим мамлакатимизда қайта қуриш шабадаси энди эса бошлаган паллага тўғри келди. Биринчи кунданоқ масъулиятни чуқур ҳис қилишга, ишончни сидқидил меҳнат билан оқлашга астойдил интилдим. Комсомол йиғилишида очиқчасига фикр юритдик. Ҳамкасбларим ёшлар ҳаётига оид қизиқарли материаллар, лавҳа ва очерклар камдан-кам берилаётганлиги, баъзида ҳозиржавоблик, дадиллик етишмаётганлигини куюниб гапирдилар.

Коммунистлар бошчилигида иштиёқ билан ишга киришдик. Ижодий ходимлар ўртасидаги мусобақа қизғин тус олди. Бош мухбирларимиздан келаётган хат-хабарлардан унумли фойдаландик. Натижада газетамиз географияси кенгайиб, мазмунан бойиди. Бирин-кетин дадил чиқишлар қилинди. Муҳими: маъмурият, партия, комсомол ташкилотлари иқтидорли ёшларни таклиф этиб, ҳар бир ташаббус, ғояни қўллаб-қувватладилар. Коллективда соғлом, ижодий муҳит яратилди.

Газетанинг ташкилотчилик фаолияти кучайди. Редакция Ленинград область ёшларининг «Смена» газетаси билан биргаликда СССР 50 йиллиги номли Тошкент трактор заводи ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳамда Киров номли завод бригадалари ўртасида мусобақа ташкил этди. Кейинчалик меҳнат беллашувига харьковлик тракторсозлар ҳам қўшилишди. Яқинда эса редакциямиз Афғонистон ёшларининг «Даравше жавонон» газетаси билан ўзаро ҳамкорлик ҳақида шартнома тузди. Бу халқларирафше жавоно» газетаси биродарликни мустаҳкамлашга муносиб ҳисса қўшиши шубҳасиз.

Владимир Ильич Ленин публицистлар замон тарихини унинг ривожига хизмат қиладиган аснода битишни таъкидлаган эди. Буни ҳамиша ёдда тутамиз.

МАСЪУЛИЯТ ҲИССИ

Вера САЙКИНА,
«Комсомолец Узбекистана» газетаси катта мухбири

Қайта қуриш матбуот ходимларидан ўз вазифасига ўта масъулият билан ёндашишни талаб этади. Яширишнинг ҳожати йўқ: редакциямиз почтасида «Янгиланиш нафаси ҳали бизга етиб келгани йўқ», мазмунидаги хатларни учратиш мумкин. Шундай бўлса-да, ёмон эмас. Негаки, ёшлар ўз газеталари орқали ҳаётий муаммоларга муносабат билдириб, куюнчаклик қилишаяпти. Ижодий коллективимиз қайта қуриш жонкуярларини қўллаб-қувватламоқда.

Шу ўринда Нукус районидаги Тельман номли совхоз бўрдоқичилик фермаси комсомол ташкилоти секретари Фотима Оллаёрованинг бизга йўллаган мактуби хусусида тўхталмоқчиман. У елиб-югуриб, жонбозлик кўрсатаётганига қарамай ишда ўзгариш бўлмаётганлигини афсус билан таъкидлайди: «Қўл қовуштириб ўтирадиган замонлар ўтиб кетди. Таъсирчан тадбирлар туфайли экономикани мустаҳкамлашда силжишга эришилди. Аммо хўжалик раҳбарлари, мутахассислар бизни қўллаб-қувватлашмаяпти. Оқибатда иштиёқ, ташаббуслар сўнаяпти».

Мактуб кишини ўйга толдиради. Комсорг редакцияга дам олиш, ўйнаб кулиш учун шароит яратиб беринглар, деб мурожаат қилаётгани йўқ. Аксинча қайта қуришни оғиздагина ёқлаётган, ниманидир кутаётган кимсалар ишидан норози бўлаяпти. Савол туғилади: комсомол етакчиси нега яккаланиб қолди? Совхоз комсомол ташкилоти, коммунистлар нега ёрдам қўлини чўзишмаяпти? Комсомолга хос ғайрат-шижоат, жўшқинлик қани?

Бу биргина бошланғич ташкилотга хос бўлса кошки эди. Аслида қишлоқ комсомоли ишидаги юзакичилик кўпгина қуйи бўғинлар фаолиятига хос касаллик эмасми? Шу боисдан моддий неъмат ижодкорларига, ташаббускорларга кенг минбар бераяпмиз. «Номерга хатлар», «Эркин микрофон», «Комсомол ходими минбари» рубрикалари остида эълон қилаётган материалларимиз акс-садоси кутилганидан зиёда бўлаяпти.

Хатлар — ҳаёт ойнаси. Дил сўзлари битилган материаллар оқими тобора кўпаяётганлиги бизни қувонтирмоқда. Ижодий коллективимиз баъзида ижтимоий ҳаётнинг мураккаб жиҳатларига чуқур кириб борилмаётганини, гоҳида эса журналистик маҳоратимиз етишмаётганлигини очиқ тан олади. Демак, тинмай изланишимиз даркор.

МУАММОЛАР ЎЗИЧА ҲАЛ БЎЛМАЙДИ

Юрий БОНДАРЕНКО,
ЎзТАГ агросаноат хабарлари редакцияси мудири

Редакциямиз вазифаси матбуот органларига кундалик ҳаётимиздаги муҳим воқеаларни қисқа ва лўнда ҳолда етказиб беришдан иборат. Бир сўз билан айтганда, газета саҳифасига қўйиладиган тўрт сатргина хабар ўқувчини янгиликдан хабардор этсин.

Ахборот агентлигимиз коллективи ана шу фахрли ишни амалга ошириш учун астойдил тер тўкмоқда. Телетайпленталаридан қишлоқ хўжалиги иқтисодий ислоҳоти, қайта қуришда фаол иштирок этаётган деҳқону чорвадорлар ҳақидаги мақолалар кўплаб ўрин олаяпти.

Қишлоқ хўжалиги бўлимида ишлаш журналистдан кўп билим ва малака талаб қилади. Айниқса агросаноат янгичасига ишлай бошлаган бугунги кунда вазифаларимиз мураккаблашиб кетди. Бош йўналишимизга халақит бераётган тўсиқлар шу қадар кўпки, ҳар қандай тажрибали журналистни ҳам шошириб қўяди. Уларни бартараф этишда КПСС XXVII съезди, партия Марказий Комитети пленумлари материаллари йўлланмадир.

Биз кўпроқ инсон омилига, унинг яратувчи шахс сифатидаги фаолиятига эътиборни қаратаяпмиз. Чунки қайта қуришни амалга оширишда меҳнаткаш инсон бош ролни ўйнайди. Шу боис ҳар бир хабар, мақола, корреспонденцияда оддий одамлар хизматини кўрсатиб беришга ҳаракат қилаяпмиз.

Бугунги кунда қаерда бўлманг, «хўжалик ҳисоби» ва «демократия» сўзларини эшитасиз. Бу беҳуда эмас. Чунки ана шу икки тушунчасиз қайта қуришни амалга ошириб бўлмайди. Шу боис қишлоқ хўжалигини ёритувчи журналистлар жойларда хўжалик ҳисобига ўтиш ва демократиянинг кенг қулоч ёйишини батафсил тарғиб этишлари зарур. Токи кўплаб хўжаликлар, коллективлар ижобий тажрибалари умумхалқ мулкига айлансин.

Қайта қуришимизга халақит бераётган ҳар қандай иллатларга қарши барча матбуот воситалари ўт очмоқда. Ижодий коллективимиз хўжасизлик, буйруқбозлик, лоқайдликка қарши кўплаб танқидий материаллар тайёрламоқда ва уларнинг аксарияти газетхонлар эътиборини қозонаяпти.

Ҳали олдимизда жуда кўп вазифалар турибди. Ҳаммамиз яхши биламизки, қайта қуриш ўз-ўзидан амалга ошиб қолмайди. Шу боис доҳий Ленин берган юксак баҳога муносиб — ҳам пропагандист, ҳам агитатор, ҳам ташкилотчи эканлигимизни амалда намоён қилайлик.

УНУТИЛМАС ЛАҲЗАЛАР

Содиқ МАҲКАМОВ,
«Ўзбекистон адабиёти ва санъати» ҳафталигининг фотомухбири

Фотолабораториямизнинг якка-ю ягона телефони бир кунда неча марта жиринглашини айтиш қийин. Лекин ҳар ҳолда кечгача овози тинмайди. Шу қўнғироқларнинг анчагинаси менга тегишли. Боиси: кимга республикамиз маданий ҳаётига доир сурат керак бўлиб қолса, мени йўқлайди. Шунда устозим, марҳум Суннат Нурмуҳамедовнинг: «Архив сақла», — деган ўгити дарҳол эсимга тушади. Зеро, архивимда қарийб чорак асрлик маданий турмушимизнинг унутилмас лаҳзалари муҳрланиб қолган. Буни нокамтарликка йўймангу ўз бисотим билан ҳақли равишда фахрланаман.

...7-синф ўқувчиси эдим. Н. Островский номидаги шаҳар пионер ва ўқувчилар саройидаги Наум Терегулов раҳбарлик қиладиган фототўгаракка қатнашиб юрар эканман, жаҳонга танилган машҳур кишилар суратини олишни орзу қилардим. 1962 йилдан бошлаб «Совет Ўзбекистони маданияти» газетаси редакциясига ўз суратларим билан қатнаша бошладим. Орадан бир йил ўтгач, мени фото санъатининг нозик сирларидан огоҳ қилган Суннат Нурмуҳамедов Москва халқаро муносабатлар институтининг олий курсига ўқишга кирди ва мен редакцияга доимий ишга ўтдим.

Чорак аср давомида жуда кўп халқаро анжуманлар, конференциялар, фестивалларда фотожурналист сифатида қатнашиб, айтса арзигулик «бойлик» тўпладим. Асримизнинг буюк адиблари Файз Аҳмад Файз, Алекс Ла Гума, Азиз Несин, забардаст рус совет ёзувчилари Николай Тихонов, Константин Симонов, Анатолий Сафронов, кино санъатининг атоқли намояндалари Раж Капур, Кирилл Лавров билан бўлган унутилмас учрашувларимни эслатувчи фотоплёнкаларимни чинакам «хазина» деб ҳисоблайман.

Ўзбек совет адабиётини елкасида кўтарган Ойбек, Ғафур Ғулом, Миртемир, Мақсуд Шайхзода, Собир Абдулла, Сергей Бородин, Михаил Шевердин ва бошқаларни турли ҳолатда туширган суратларим музейлардан, архивлардан ўрин олган. Ҳали эълон қилинмаганлари ҳам анчагина.

Тошкентнинг 2000 йиллигига бағишланган суратларим учун конкурс ғолиби бўлдим. «Аския» туркумим эса «Гулистон» журнали ўтказган баҳсда ютиб чиқди, Бутуниттифоқ фотокўргазмасида иккинчи мукофотни олди, «Интерпрессфото» кўргазмасида фахрий дипломга сазовор бўлдим.

Шогирдим Тўлқин Каримов билан биргаликда республикамиз маданий ҳаётини акс эттирувчи махсус кўргазма ҳам ташкил этиш ниятимиз бор. Сиз унда унутилмас лаҳзаларни ўз кўзингиз билан кўрасиз.

ЕНГ ШИМАРИБ ИШЛАЙМИЗ

Маҳкам ҚЎЧҚОРОВ,
«Ўқитувчилар газетаси»нинг катта корректори

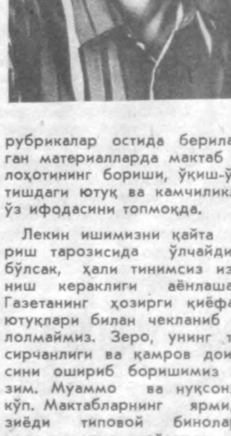

Бутун борлиғинг билан берилиб ишлайдиган ажойиб даврда яшаяпмиз. Ҳамма жойда, барча жабҳаларда ғолибона одимлаётган қайта қуриш шундай имконият яратди. Янгиланиш муваффақияти даставвал инсон омилига боғлиқ. Ҳар бир киши бу хайрли ҳаракатнинг иштирокчиси эканлигини чуқур ҳис этиши, унда фаол қатнашиши лозим. Бинобарин, ўрта мактабдами ёки олий ўқув юртидами — қаерда бўлмасин, ўқитувчи бениҳоя катта роль ўйнайди. Бу топшириқни уддалашда унга газетамиз ёрдам бермоқда.

Матбуотни, олий ва ўрта мактабда таълим-тарбия системасини қайта қуриш эндиликда ҳаётий заруратга айланди. Редакциямиз коллективи моҳият-эътибори билан ғоят муҳим аҳамиятга молик бўлган ҳар иккала масъулиятли вазифани сидқидилдан бажараяпти.

Ўттиз бир йилдан бери шу даргоҳдаман. Ҳамкасбларим ҳозир ҳар қачонгидан кўра жўшқин, ижодий ишлашмоқда. Газетамизни ҳозирги талаблар даражасида чиқаришга интилаяпмиз. Бунга мисол қилиб кейинги пайтларда пайдо бўлган қатор рубрика, проблематик мақола ва махсус саҳифаларни айтиш мумкин. «Янгилаш даври, янгиланиш даври», «Виждонан ишлаётганлар», «Маориф объектлари қурилиши— «Ўқитувчилар газетаси» назоратида» ва бошқа рубрикалар остида берилаётган материалларда мактаб ислоҳотининг бориши, ўқиш-ўқитишдаги ютуқ ва камчиликлар ўз ифодасини топмоқда.

Лекин ишимизни қайта қуриш тарозисида ўлчайдиган бўлсак, ҳали тинимсиз изланиш кераклиги аёнлашади. Газетанинг ҳозирги қиёфаси, ютуқлари билан чекланиб қололмаймиз. Зеро, унинг таъсирчанлиги ва қамров доирасини ошириб боришимиз лозим. Муаммо ва нуқсонлар кўп. Мактабларнинг ярмидан зиёди типовой биноларда эмас, аксарият жойларда машғулотлар кўп сменада олиб борилмоқда. Ошхона ва спорт зали бўлмаган, авария ҳолатидаги ўқув даргоҳлари ҳам анчагина. Ўқувчилар ҳамон қишлоқ хўжалиги ишларига жалб қилинмоқда.

Республика халқ хўжалигини бошқариш бош схемаси лойиҳасининг асосий қоидаларида кўрсатилишича, Ўзбекистон ССР Маориф, Олий ва ўрта махсус таълим министрликлари ҳамда Ҳунар-техника таълими давлат комитети тугатилиб, Ўзбекистон ССР Халқ маорифи министрлиги тузилади. Бу газетамизнинг мавзу ва қамров доирасини кенгайтиради, редакциямиз ходимлари зиммасидаги масъулиятни оширади.

БАХТИМИЗ ВА УМИДИМИЗ

Дилдора ТУРАХМЕТОВА,
«Ленин учқуни» газетаси мухбири

Коммунистик партия, Совет давлати болаларни ўқитишни, тарбиялашни ва бўш вақтини ўтказишни пухта уюштириш юзасидан қатор тадбирларни амалга ошираяпти. Бироқ, ўсиб келаётган ёш авлодни тўлақонли қилиб тарбиялаш, барча болаларга табиат ато этган истеъдодларини баббаравар намоён қилиш имкониятини бериш учун ҳамма иш қилинаётгани йўқ. Биз узоқ йиллар мобайнида «Болаларни ҳимоя қилиш» деган тушунчани асосан 1 июнга атаб чиқарилган плакатдаги негр бола билан боғлаб келдик. Айни пайтда мамлакат ичкарисида, республикамизда тўпланиб қолган муаммолар иккинчи ўринга сурилиб қолди. Бу муаммолар нималардан иборат? Аввало кўплаб шаҳар ва қишлоқларда болалар бугунги талабларга жавоб бермайдиган мактабларда ўқишаяпти (бир синфда ҳатто 35—44 нафар ўғил-қиз ўтиради), фан тўгараклари мунтазам ишламайди, спорт секциялари ёрдамга муҳтож, пионер уйлари, ёш табиатшунослар ва ёш техниклар станциялари омонат биноларда жойлашган; иккинчидан, мактабларнинг аксариятида ошхона номигагина бор, уларда сифатли таомлар тайёрланмайди, айниқса сут маҳсулотлари билан таъминлаш ёмон аҳволда; учинчидан, ўқувчилар ҳамон экинни парваришлаш ва ҳосилни йиғиб-териб олишга жалб этилмоқдалар; тўртинчидан бош пионервожатийларнинг қўнимсизлиги туфайли пионер ишларининг таъсирчанлиги сезилмаётир; ниҳоят, сўнгги муаммо шуки, болаларга аталган китоблар оз нусхада, сифатсиз қоғозда, хира расмлар билан нашр қилинмоқда, театр репертуарларида эса болалarbоп асарлар бармоқ билан санарли.

Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети ва В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ пионер ташкилоти республика Совети органи — «Ленин учқуни» газета редакцияси коллективи ўз ишини қайта қурган ҳолда ана шу камчиликларга қарши муросасиз курашмоқда. Айни пайтда газетанинг коллектив ташкилотчилик роли ҳам эътиборда. Масалан, Қўқон ёғ-мой комбинати мева данаклари ва уруғларидан шифобахш ёғ ишлаб чиқарувчи иттифоқда ягона корхона. Лекин сўнгги йилларда хом ашё тақчиллиги оқибатида у ўз қувватининг ўттиз фоизидангина фойдаланарди. Газета саҳифасида «Данак» операцияси эълон қилингач, етти ой ичида болалар кучи билан қарийб 40 тонна қимматбаҳо хом ашё тўпланди. Бу хайрли иш давом этмоқда. Бундан ташқари редакция ташаббуси билан мактабларда ёзувчилар, партия, комсомол, уруш ва меҳнат ветеранлари, Туркистон ҳарбий округи офицерлари дарс ўтишаяпти. Тошкентдаги 21-болалар уйи тарбияланувчилари оталиғимизда.

Болалар — бахтимиз, умидимиз ва ташвишимиз. Уларнинг мурғак қалбига яхшилик уруғини сочиш, боболар ва оталар ишининг давомчилари қилиб, совет ватанпарварлиги ҳамда интернационализм руҳида тарбиялаш мамлакатдаги барча кишиларнинг, жумладан журналистларнинг муқаддас бурчи.

ГАЗЕТАЧИ БЎЛИШ ОСОНМИ?

Анжелика ЗАМШЕВА,
«Пионер Востока» газетаси мактаблар бўлими мудири

Менга турмушда нималар ҳалақит бераётгани ҳақида мақола ёзишни илтимос қилишди. Енгил хўрсиниб рози бўлдим: бундай нарсалар тўғрисида истаганча ёзиш мумкин. Бир даста оқ қоғозни олиб эндигина биринчи сатрни бошлаганимда телефон жиринглаб қолди. Жавоб бердим. Кейин яна жиринглади. (Бу сафар жуда қаттиқ). Сал ўтмай қўшни редакциядан икки дугонам чиқиб келди. Озроқ ҳамсуҳбат бўлгандим, ҳамкасбим командировкадан ёзиб келган мақоласини ўқиб беришимни илтимос қилди. Жуда яхши нарса ёзибди. Табрикладим. Фотомухбиримиз туширган янги суратини олиб кирди. Ажойиб...

...Бир амаллаб бошлаб олдим. Аммо редакторимиз топшириқ берди. Навбатдаги сонда мақоласи босилиши керак бўлган катта бошлиқ билан телефонда боғланишга талай вақтим кетди. Трубкани жойига қўйишим билан телефон бор овозда жиринглади. Кечаги сонда танқид қилинган корхона директори эътирозини сабр-тоқат билан тинглаб (танқиддан чўчиш касаллиги қачон тузаларкин?), ўз фикримни ётиғи билан тушунтирдим.

Оч қоринга фикр келади, дейсизми! Тушлик танаффусгача эса анча бор. Нашриёт раҳбарлари газеталар мавқеига қараб овқатланиш графигини тузиб чиқишган. Шунга кўра пионерлар газетаси ходимлари (гарчи ошқозонлари ғалаён кўтараётган бўлсада) ҳаммадан кейин ошхонага тушадилар.

Ана-мана дегунча редколлегия мажлиси (қачон тугаши номаълум) бошланди.

Соат еттида газета корпусидан ўқдай отилиб чиқиб, болалар боғчасига шошаман. Чунки ҳатто ўз болангни олишга ҳам навбат кутишинг керак! Амаллаб уйга етиб келгандан сўнг овқат тайёрлаш, болаларни ювинтириш, кир ювиш (санаб адоғига етиб бўлмайди) ва бошқа юмушларни бажариб бўлгач, яъни ҳамма уйқуга кетгандан сўнг қўлга қалам оламан.

...Тонг бўзариб келаётганда мақолага нуқта қўйдим. Бироз мизғиб олай дедим-у ҳаяжондан сира уйқум келмади (худди тоғни уриб талқон қилгандай). Соат жиринглади. Болалар бирин-кетин уйғона бошлашди. Яна одатдаги юмушлар. Кичкинтойни боғчага, каттасини мактабга дегандай...

Соат 10.00 да редакцияга кириб келсам, фаол авторларимиздан бири кутиб ўтирган экан. Келтирган мақоласини шошиб ўқиб чиқдим. Яхши ёзибди. Табрикладим.

— Бахтли одамларсиз, редакция ходимлари, — деди у мени ҳаяжон билан кузатар экан.

— Ҳақиқатан ҳам, — дейман ўзимга-ўзим. — Ишонмасангиз, истаган журналистдан сўраб кўринг.

НАМАНГАННИНГ БИР КУНИ

ЧИРОЙ ОЧМОҚДА

Чортоқ районидаги «Октябрь» колхозида қурилиш ва ободончилик ишлари кенг кўламда олиб борилаяпти. Кейинги икки йил мобайнида 600 ўринли клуб қад ростлади. Сутчилик комплекси янги бинога кўчирилди. Унда дам олиш ва хотин-қизлар хоналари, душ, ошхона мавжуд. Қишлоқда бунёд этилган Ўриқзор посёлкасида 50 га яқин ёш оила ҳовли тўйини ўтказди. «Оқ олтин» универмаги ва «Октябрь» савдо комплекси ходимлари хизматидан аҳоли мамнун. Юзлаб оилалар табиий газдан баҳраманд бўлишди.

Хонадонларни ичимли сув билан таъминлаш яхшиланаяпти. Сайфиддин Маматқулов, Маҳмуджон Турсунов каби слесарларнинг фидойилиги туфайли Байналминал участкасига ҳам оби ҳаёт келтирилди.

Ҳозирги кунда 9-ўрта мактаб учун қўшимча бино, кооператив уй-жой, чорвачилик комплексининг янги корпуси, адир массивидаги бригадаларда дала шийпонлари қурилаяпти.

С. ДАМИНОВ,
А. АСРОРОВ.

ИЛҒОР ТЎҚУВЧИ

Косонсой шойи тўқиш фабрикасининг Варзик қишлоғидаги филиалида илғор чеварлар кўп. Улардан бири — Зайнабжон Ғаффорова зиммасига олган ҳар қандай мажбуриятини муддатидан олдин бажаришга одатланган. Сўзи билан иши бир бу аёл жамоатчилик ишларида ҳам фаол қатнашади.

— 1975 йили ўрта мактабни битириб, шу ерга ишга келдим, — дейди З. Ғаффорова. — Маърифат опа Азимова мени шогирдликка олдилар. Устозим бу касбнинг сир-асрорларини меҳрибонлик билан ўргатдилар. Натижада кўп ўтмай илғор тўқувчилар сафига қўшилдим.

Ҳа, устоз ўгитини олган Зайнабжон кам бўлмади. Тинимсиз изланиши, касбга муҳаббати туфайли коллектив ўртасида эътибор топди. У икки станокда атлас тўқиб, кунлик топшириқни доимо 1,5—2 ҳисса бажармоқда. Шунинг учун социалистик мусобақада ғолиб. Шогирдлари — Маҳбуба Имомова, Малоҳат Йўлдошева, Манзура Абдураҳмонова ҳам ишлаб чиқаришда яхши кўрсаткичларга эришаяптилар.

Ш. ДАМИНОВА,
Ю. ШАРИПОВ.

САЛОМАТЛИК ҚОШОНАСИ

Чодак — Поп районидаги йирик қишлоқ. Бу ерда 16,5 мингдан зиёд аҳоли истиқомат қилади. Одамлар яқин-яқинларгача даволангани район марказига қатнашарди. Энди бу қийинчиликлар ортда қолди. Қишлоқда икки қаватли 60 ўринли шифохона, 150 беморни қабул қиладиган поликлиника ва дорихонадан иборат саломатлик комплекси қурилиб, фойдаланишга топширилди. Уни бунёд этишда 1-«Узагропромстрой»га қарашли хўжаликлараро механизациялашган 250-кўчма колоннанинг Анна Охунова, Миробиддин Маҳмудов бошчилигидаги бригадалари жонбозлик кўрсатдилар.

С. ҚЎЧҚОРОВ.

БИЗ ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТЛАРМИЗ

СЕВАМАН СЕНИ, ЖОНАЖОН ДИЁР!

Сирдарё область Гулистон районидаги Крестьянский посёлкасининг 100 йиллигига бағишланган халқ ижодиёти ва спорт байрами ана шу шоирона шиор остида ўтди. Посёлкага 1888 йилда, Мирзачўлни ўзлаштиришга илк маротаба уриниб кўрилган вақтда асос солинган эди.

Ҳозирги кунда бу ерда йигирмадан ортиқ миллат вакиллари истиқомат қилишади. Ўзбекистон ССР халқ артисти Р. Иброҳимова, республикада хизмат кўрсатган артистлар Р. Кучликова, З. Соловей ва С. Паркованинг концертлари ҳамда чиқишлари байрамга алоҳида тус берди: концерт тугагач, артистлар ёшлар ва ветеранлар билан учрашдилар.

«Севаман сени, жонажон диёр!» шиори байрамнинг кўлами ва мазмунини ифода этади. Гулистон райони ўқувчилари бирлашган хори, рақс, фольклор ансамбллари, Крестьянский посёлкаси маданият саройи бадиий ҳаваскорлари ижросида Ватан, партия, совет халқларининг кўпмиллатли оиласида яшаш бахти мавзуидаги қўшиқлар янгради.

Программанинг каттагина қисми ягона ғояси ва режиссёрлик ечимларининг ёрқинлиги билан ажралиб турди. Булар «Театр ва замон», «Биз ҳаммамиз миннатдормиз...», «Замон. Замин. Одамлар», «Санъат билан учрашув қувончи» каби кечалардир.

Байрам доирасида посёлка аҳолисининг Ўзбекистон ССР халқ артисти марҳум Б. Зокиров оиласи аъзолари ҳамда интернационалист-жангчиларнинг «Октябрь» колхози меҳнаткашлари билан учрашувлари бўлди.

Шу кунлари Сирдарё области шаҳар ва районларининг бадиий ҳаваскорлари ҳам ўз программаларини намойиш этдилар. Ўрта Осиё халқлари рақсларини ижро этган Хурсаной Дадабоева, Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреати «Ёшлик» халқ рақс ансамблининг чиқишлари айниқса марокли бўлди.

Бўш вақтни оқилона ва фойдали ўтказишни ташкил этиш муаммоси жамоатчилик диққат марказида турган бугунги кунда бадиий ҳаваскорлик ижодиёти барча шаклларининг роли алоҳида аҳамият касб этади. «Севаман сени, жонажон диёр!» байрами ҳаваскорлик коллективларининг жозиба кучи қанчалик тез ўсаётганлигини, инсон маънавий дунёсига таъсири даражаси ортаётганлигини яна бир бор кўрсатди. Клублар ва маданият саройлари санъаткорларининг Крестьянский посёлкаси 100 йиллигига бағишлаган ҳисоботлари оммавийлик тобора ўсиб бораётганини, репертуарлар мазмуни ва қишлоқ бадиий ҳаваскорларининг маҳоратлари ортаётганлигини, республикамизда яшаётган халқлар бузилмас дўстлигини намойиш этди.

Маданият ташкилотлари шу хилдаги байрамларни ўтказиш тажрибасини ўрганишлари ва кенг ёйишлари лозим. Бу мамлакатимизда май ойида очиладиган халқ истеъдодлари Бутуниттифоқ III фестивалига яхши тайёргарлик бўлур эди.

С. МАНСУРОВ,
Ўзбекистон Театр арбоблари союзи аъзоси.

СУРАТЛАРДА: Крестьянский посёлкаси маданият уйи фольклор ансамблининг чиқиши. Оперетта театри артисти З. Соловей куйламоқда.

ҲАМ ОДДИЙ, ҲАМ БУЮК ИНСОНЛАР

ДОҲИЙ ВА ШАХМАТ

К. Маркс ва Ф. Энгельснинг яқин сафдошларидан бири В. Либкнехт пролетариат доҳийси тўғрисидаги хотираларида бундай ёзади: «50-йиллар бошида бизнинг қувғин қилинганлар даврамизда шахматни кўп ўйнардилар. Вақтимиз истаганимиздан бисёр эди. Натижада биз Парижда энг яхши шахматчилар гуруҳига кириб, улардан кўп нарсани билиб олган Қизил Вольф раҳбарлигида бу «донишлар ўйини» билан берилиб, машғул бўлардик.

Вақти-вақти билан қизғин баҳслар бўлиб турарди. Ютқазган киши таъналар остида қоларди. Ўйин давом этаётган дамлар қувноқ ўтар, баъзан шовқин-сурон авжига чиқарди. Маркс оғир аҳволга тушиб қолганида жаҳли чиқар, партияни ютқазса, роса алам қиларди.

Бир куни Маркс янги юриш топганини, у билан бизларнинг ҳаммамизни мағлуб этишини тантанали оҳангда маълум қилди. Бунга барча кўнди. Ҳақиқатан ҳам у ҳаммамизни енгди, биз мағлубиятдан хулоса чиқариб, аста-секин ғалаба қозониш йўлини ўргандик. Ниҳоят, мен Марксни мот қилишга муваффақ бўлдим. Ўшанда кеч бўлиб қолганди. Унинг жаҳли чиқиб, эртаси куни хонамда қасдини чиқариб олмоқчи бўлди.

Соат 11 да (бу Лондон учун барвақт ҳисобланарди) мен келишилган жойга бордим. Маркс ҳали етиб келмаган экан. У кўп ўтмай пайдо бўлди-да, менга қўлини узатиб, шахмат доналарини тера бошлади.

Жанг бошланди. Маркс кечаси ўз юришларига баъзи ўзгартишлар киритибди шекилли, орадан бироз вақт ўтгач, мен ноилож вазиятга тушиб қолдим. Охири мен учрашувни ютқаздим. Ғалаба Маркс кайфиятини чоғ этди...».

Вильгельм Либкнехт Карл Маркс ҳаётининг Лондонда муҳожирликда ўтган даврига доир бу лавҳани яна бир мисол билан тўлдиради. У доҳий шашкани ҳам маҳорат билан ўйнаганини таъкидлайди. Либкнехтнинг ёзишича, бу ерда унга ҳеч ким тенг келолмаган. Маркс шашкани шахматга қараганда кучлироқ ўйнаган.

Маркс шахмат назарияси билан ҳам қизиққан. У кўҳна бу ўйинга катта эътибор берган. У даврларда фақат Париж, Берлин, Лондон, Будапешт, Вена, Петербург каби шахмат санъати марказларидагина назарияни ўрганиш билан шуғулланишарди. У ҳам бўлса —бир гуруҳ шахматчилар эди. Парижда машҳур «Режанс» кафеси шахмат маркази саналарди. Бу шаҳарда бўлган даврида (1843—1845) Маркс маҳаллий шахматчилар билан учрашгани эҳтимолдан узоқ эмас.

«Паламед» шахмат журналини нашр этган ва инглиз Стаунтон билан матч ўйнаган Сент-Аман ўша даврда Франция пойтахтида машҳур эди. Маркс улар ўртасида бўлиб ўтган ана шу беллашувдан хабардор бўлса, ажаб эмас. Стаунтон ғалабаси билан тугаган бу матч шахмат оламида катта шов-шувга сабаб бўлган эди. Ҳатто бу воқеага бағишланган сурат ҳам сақланиб қолган. Болтиқбўйилик таниқли шахмат мастери Лионель Кизерицкий ҳам Парижда ўйнаган.

Маркс Берлинда ўқиган йилларида (1836—1841) шахмат мастерлари билан учрашган, деб тахмин қилиш мумкин. Бу ерда ўша вақтда шахмат клуби мавжуд бўлибгина қолмасдан Бледов, Бильгер, Ганштейн, Лаза, Майет, Горвиль ва Шорн каби кучли мастерлар етишиб чиққанди. Маркс эҳтимол бу шахматчиларнинг назария устида олиб борган ишлари билан танишгандир. Негаки улар Бильгернинг машҳур дебют «Маълумотнома»сида бериб борилларди (унинг биринчи нашри 1843 йилда Берлинда чоп этилган).

Маркснинг Мейер билан ўйнаган партияси сақланиб қолган. Тўғри, қайси манбадан олингани тўғрисида биз аниқ маълумотга эга эмасмиз. Шу боис бу партия қачон ва қаерда ўйналгани сир бўлиб қолмоқда.

Маркснинг бошқа партияси тўғрисида ҳам шундай дейиш мумкин. Унинг фақат якуний қисмигина сақланиб қолган. Бу ерда ҳам манба маълум эмас. Биз бу партияда немис мастери Нейман Маркснинг ҳарифи бўлганлигини биламиз, холос. Унинг ажойиб комбинациядан сўнг таслим бўлишига тўғри келган.

Марксга хос ажойиб фазилатлар орасида шахматга қизиқиши ҳам алоҳида ўрин тутган. У шахмат тахтаси устида соатлаб ва кунлаб ўтирган. Вильгельм Либкнехт хотираларида шулар ҳақида ҳикоя қилинади. Доктор Иоахим Петцольд мақоласида улардан парча келтирилади.

Айни пайтда яна бир неча вазиятга тўхталиш керак. Вильгельм Либкнехт Маркс ҳаёти ва дам олишидаги бу жиҳатни у учун ниҳоятда характерли деб ҳисоблайдики, хотираларида унга алоҳида бобни бағишлайди ва «Маркс ва шахмат» деб атайди. Унда тилга олинган Қизил Вольф Маркснинг сафдоши, немис публицисти. революционери Фердинанд Вольф (1812—1895) эди. «Янги Рейн газетаси»нинг муҳаррирларидан бири бўлган бу киши 1848 йил революциясидан сўнг Германиядан Францияга кўчиб кетади.

Шуни таъкидлаш керакки, Маркс баъзан вақтини шахмат тахтаси узра фақат дўстлари билангина эмас, балки оиласи даврасида ҳам ўтказган.

Шундай бўлса-да, биз Карл Маркснинг шахмат билан шуғулланганi тўғрисида оз маълумотларга эгамиз. У бу ўйинни қачон ва қаерда ўрганганини, германиялик, франциялик, англиялик дўстлари билан шахмат тахтаси устидаги учрашувларини яхши билмаймиз.

Карл Маркснинг 1868 йил 11 апрелда қизи Лаурага ва унинг турмуш йўлдоши Поль Лафаргга ёзган мактубида қуйидаги эслатувлар бор: «Лорьмелар кечқурун бизнинг меҳмонимиз бўлишди. Мен Луи билан икки партия ўйнадим ва унинг улардан бирини ютишига имкон бердим. Ёш Калибан мен билан хайрлашаётганида тантанавор оҳангда, биласанми, нима деди: «Сиз мендан хафа бўлмаганингизга ишонаман».

Қисқаси, ҳозирча Карл Маркснинг шахмат билан шуғулланганига доир ана шундай маълумотларга эгамиз, холос. Шуларнинг ўзиёқ ажойиб бу ўйин доҳий ҳаётида катта ўрин тутганидан гувоҳлик беради.

Қуйида у ўйнаган бир партияни келтирамиз.

МАРКС—МЕЙЕР

1. e4 e5 2. f4 ef 3.Kf3 g5 4.Cc4 g4 5. 0—0 gf 6. Ф:f3 Фf6 7. e5 Ф:e5 8. d3 Ch6. 9. Kc3 Ke7 10. Cd2 Kbc6 11. Лae1 Фf5 12. Kd5 Kpd8 13. Cc3 Лg8 14. Cf6 Cg5 15. C:g5 Ф:g5 16. K:f4 Ke5 17. Фe4d6 18.h4 Фg4 19. C:f7 Лf8 20. Ch5Фg7 21. d4 K5c6 22. c3 a5 23. Ke6 +C:e6 24. Л:f8+ Ф:f8 25. Ф:e6 Лa6 26. Лf1 Фg7 27. Cg4 Kb8 28. Лf7. Қоралар таслим бўлди.

А. ИНОҚОВ,
СССР спорт мастерлигига номзод.

ҲАР КАСБНИНГ ЎЗ ГАШТИ БОР

ТЕМИРЧИЛАР СУЛОЛАСИ

Халқимизда яхши анъана бор. Чўпон таёғини, новвой супрасини, дурадгор тешасини, темирчи болғасини кўз қорачиғидек эъзозлайди. Бунинг боиси шундаки, ҳар кимга ўз касби қадрли. Темирчилик ҳам шундай. Зеро, пўлатни тобга келтириб, унга жило бериш, ўткирлаш, қировини тўкиш, қиёмига етказиб асбоб ясаш озмунча меҳнат талаб этмайди.

Ульянов районидаги «Ғалаба» совхозида уста темирчилар кўп. Амин Бегимқулов — улардан бири. У хўжалик марказий ремонт устахонасининг темирчилик цехида кўп йил ишлаб, пенсияга чиқди. Амин акага 30 йил олдин шогирд тушган Иноят Олимов ҳам эндиликда устоз. Ўғиллари Тоҳир ва Юсуф у билан бирга меҳнат қилишаяпти. Уста ва шогирдлар қишин-ёзин деҳқонлар ташвишига шерикдирлар. Улар ясаган асбоблар пахтакорлар мушкулини осон қилаяпти.

Маҳмуд Бегимқулов—электр пайвандчи. У тракторга ўрнатган аппарати билан қаерда юмуш бўлса, ўша жойда ҳозир-у нозир.

Чори Бегимқулов эса токарь. У ҳар қандай ишни қойилмақом қилиб бажаради.

Ҳ. САТТОРОВ.

ЎҚИНГ, ҚИЗИҚ!

ТОПҚИР ҲАККАЛАР

Баҳор келиши билан қурт-қумурсқа, ҳашаротлар ғимирлаб қолишди. Қушлар аллақачон тухум қўйиш учун уя сола бошлашган. Қайси бирига нигоҳ ташламанг, тумшуғида хас-хашак. Лекин қишлоғимизни макон этган ҳаккалар ин қуришнинг янги усулини ихтиро қилишибди.

Яқинда зарурат билан ҳовлимиздаги теракни йиқитдик. Унинг шохлари орасига ҳакка уя солган экан. Қизиғи шундаки, «қурилиш»га 3 килограммга яқин калта симлар ишлатишган. Улар куз ва қиш фаслидаги ёғингарчиликда хас-хашак каби чириб, тўкилиб кетмайди, келгуси йилда иш осон кечади: тайёр уяга озгина меҳнат сарф қилинса кифоя.

Бошқа дарахтларда ҳам шу ҳол. Бу нимани кўрсатади? Ҳарқалай XX аср ҳаккалари-да.

Ҳ. САИДОВ,
ТошДУ студенти.

АҲОЛИГА ҚУЛАЙЛИК

Жиззах умумий овқатланиш трестининг янги бир хизмати уй бекаларини ҳар қандай оилавий тантанада бўладиган ўчоқбоши овора-гарчиликларидан холи қилади. Бир миқдор ҳақ тўлаб малакали ошпазни уйга таклиф этиш мумкин. Мезбоннинг истагига кўра, официантлар дастурхон тузаб берадилар. Байрам чоғида улар меҳмонларга ҳам хизмат кўрсатишади.

* * *

Андижон кўчаларида ғалати бир троллейбус пайдо бўлди. У кафе қилиб жиҳозланган бўлиб, қулай столчалар ёнида бутун бир мактаб синфи жойлаша олади. Болалар шаҳар бўйлаб сафар қилиш чоғида пирожное ва қадолатлар тановул этиб олишдан ташқари ҳайдовчининг Андижондаги диққатга сазовор жойлар тўғрисида айтадиган ҳикоясини ҳам тинглаб борадилар.

* * *

Бухоро билан Қарши ўртасида янги поезд қатнай бошлади. Эндиликда йўловчилар манзилга етиб бориш учун атиги уч соатдан сал кўпроқ вақт кетказадилар. Шундай қилиб, йўловчиларнинг илтимосига биноан уюштирилган яна битта маршрут «чиниқтирила» бошлади. Тез орада Қарши билан Китоб ўртасида шаҳар атрофи поездлари муттасил қатнайдиган бўлади.

(ЎзТАГ).

МАТБУОТ ЦИКЛОКРОССВОРДИ

Саволларга белгиланган хонадан соат мили йўналишида рақам атрофига ёзиб чиқиш йўли билан жавоб топилади.

1. Энг оммавий марказий газета. 2. Мақолани босишга тайёрлаш жараёни. 3. Газета ва журналлардаги туркум сарлавҳа. 4. Ўзбекистонда чоп этиладиган ҳажвий журнал. 5. Республикамизда илк бор журнал босиб чиқарган инқилобчи шоир. 6. Нашрни босишга тайёрлашдаги асосий жараёнлардан бири. 7. Кундалик вақтли нашр. 8. Янги бадиий ёки илмий асар таҳлили. 9. Маълум вақтда чиқадиган даврий нашр. 10. Саҳифани бадиий жиҳатдан безатувчи санъаткор. 11. Матбуот жанри. 12. Бирор материалдан айнан келтирилган парча. 13. Республика матбуотини ривожлантиришга катта ҳисса қўшган ўзбек совет олими, шоири ва жамоат арбоби. 14. Ҳаётий мисоллар асосида ёзилган кичик бадиий асар. 15. «Шудринг узра одимлар» асари учун Ленин мукофотига сазовор бўлган таниқли журналист. 16. «Дунай тўлқинлари» китоби учун СССР Журналистлар союзи мукофотининг лауреати бўлган ўзбек шоираси ва журналисти. 17. Болалар журнали. 18. Матбуот ходими.

Тузувчи Ф. ОРИПОВ.

Спорт ахбороти

ЧИМ ХОККЕЙИ

«Андижанка» — «Спартак» (Москва) командаларининг иккинчи учрашувида ҳам андижонликлар устун келдилар. Бу сафар улар 5:1 ҳисобида ғалаба қозонишди. Олий лигада Ўзбекистон шарафини ҳимоя қилаётган яна бир команда — Тошкент областининг «Политотдел» коллективи ҳам биринчиликни муваффақиятли бошлади. Колхоз хоккейчи қизлари Горькийнинг ТТУ командасини мағлубиятга (3:1, 4:2) учратдилар.

Бокунинг «Связист» ва Москванинг СКИФ командалари очколарни бўлишиб олдилар. Биринчи кунги матчда меҳмонлар ғолиб (1:0) чиқишди. Такрорий матчда майдон эгалари ғалаба қозондилар — 2:1.

Бориспольнинг «Колос» командаси Гродненинг «Ритм» коллективи билан куч синашди — 2:1, 2:3.

ЧАВАНДОЗЛИК

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети совринi учун анъанавий мусобақа ниҳоясига етди. Унда республика терма командаси ғолиб чиқди. Қозоғистон чавандозлари иккинчи, Тошкент командаси учинчи ўринни эгалладилар.

Шахсий баҳсларда ғолиблик учун қизғин кураш борди. Жумладан катта ёшдаги отларда (учкурашда) тошкентлик Олег Афанасьев ўзини кўрсатиб, ҳурмат шоҳсупасининг биринчи поғонасига кўтарилди ва спорт мастери талабини бажарди. Шунингдек, Н. Исмоилов, Б. Камолов, В. Коновалов, Т. Онищенко, Е. Чистякова, С. Скобелева, А. Ахмедшин ҳам ғолиблар сафидан жой олишди.

РЕГБИ

Мамлакат чемпионатининг олий лигасида бешинчи тур учрашувлари ўтказилди. Бу сафар Тошкентнинг «Звезда» командаси Олмаотанинг СКА коллективи билан учрашиб, имкониятни бой берди — 3:28.

Бошқа ўйинлар натижаси: «Мшенбели» (Кутаиси)—«Электромаш» (Тирасполь) — 16:12, «Авиатор» (Киев) — «Элмавали» (Тбилиси) — 19:6, ВВА (Монино) — «Слава» (Москва) — 6:0, «Экскаватортяжстрой» (Красноярск) — «Локомотив» (Москва) — 12:13.

ФУТБОЛ

Олий лигада бир матч бўлиб ўтди. Москванинг «Динамо» командаси Одессанинг «Черноморец» коллективини қабул қилди. Учрашув 3:1 ҳисобида меҳмонлар фойдасига тугади.

«Қишлоқ ҳақиқати»нинг навбатдаги сони 7 май, шанба куни чиқади.

Редактор
А. Ғ. МУХТОРОВ.

ТЕЛЕВИЗОР ХИЗМАТДА

6 МАЙ, ЖУМА

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.05 Мультфильмлар: «Аврора», «Тўрт пионер борарди».
9.35 «Севги ва кабутарлар». Бадиий фильм («Мосфильм»).
11.15 «Мўъжизасиз мўъжизалар».
12.15 Янгиликлар.
12.25 «Бизнинг бурчимиз». Болалар уйлари ҳақида.
16.00 Янгиликлар.
16.10 «Қайта қуриш прожектори».
16.20 «Агросаноат ишлари ва ташвишлари». «Уфқ ортида уфқ». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (Кишинёв).
16.40 Ленинград телевидениесининг программаси.
18.00 «Нега ва нима учун?». Болалар учун кўрсатув.
18.30 «Мактаб: ўзгаришлар даври». Литва ССР Аникшчай районида КПСС Марказий Комитети февраль (1988 й.) пленуми қарори асосида олиб борилаётган ишлар тажрибасидан.
19.15 «Дунё воқеалари».
19.35 «Тушимга куй кирибди». Фильм-концерт премьераси (Киев).
20.05 «Паҳлавоннинг бўтқаси». Мультфильм премьераси.
20.15 «Қизгинам». Телевизион бадиий фильм премьераси. 1-серия («Экран»).
21.30 «Время».
22.05 «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Қизгинам». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.
23.40 «Нигоҳ». Тунги информацион-музикали программа.

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.
Ўқув программаси
9.15 «Қизил армия куйчиси». Илмий-оммабоп фильм (СССР Мудофаа министрлигининг киностудияси).
9.35, 10.35 Теварак-атроф билан танишиш. 1-синф. Ҳар доим бўлсин қуёш.
9.55 «Қадимий Бактрия» (Ўзбекистон илмий-оммабоп ва ҳужжатли фильмлар киностудияси).
10.05 Инглиз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
10.55 «Ғалаба байроғи ҳақида ҳикоя». Илмий-оммабоп фильм («ЛНФ»).
11.05 Генетик инженерия.
11.35 Б. Н. Полевой. «Чин инсон ҳақида қисса». 6-синф.
12.05 Инглиз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
12.35 «Вазиятга қараб иш тут». Бадиий фильм.
13.40 «Ставрополь. Шаҳарнинг бир куни». Телевизион ҳужжатли фильм (Орджоникидзе).
14.15 Янгиликлар.
14.25 Клавдия Шульженко куйлайди ва ҳикоя қилади.

* * *

18.30 Янгиликлар.
18.40 «Хат». Ҳужжатли фильм премьераси. Иккинчи жаҳон урушининг натижаларидан қаноатланмаётган Ғарбий Германия реваншистлари ҳақида («ЦСДФ»).
19.00 Халқ чолғулари садолари.
19.30 «Ҳайвонот оламида».
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 «Шарқий Сибирь». Киножурнал.
20.55 «Сени севаман, ҳаёт». Телевизион фотоконкурс.
21.00 «Музикали киоск».
21.30 «Время».
22.05 «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Бу йўлларни биз ҳеч қачон унутмаймиз». Поэзия. К. Симонов.
22.40 Янгиликлар.
22.45 П. И. Чайковский номли конкурс лауреатлари. РСФСР халқ артисти Н. Шаховская (виолончель).

● ЎзТВ

17.00 «Қувноқ стартлар». «Матуйзас» (Литва ССР) ва «Санзар» (Жиззах шаҳри) командалари учрашадилар (такрор.).
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Ўсмир ва қонун». «Гиёвандликка ўт очамиз!» (рус.).
18.45 Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси олдидан. «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Ҳаммаси учун масъул».
19.10 «Тошкент ва тошкентликлар».
20.00 «Ахборот» (рус.).
20.15 «Комсомол прожектори». Самарқанд шаҳри енгил саноат корхоналарида комсомол ташкилотларининг ҳуқуқ ва ваколатларини кенгайтириш ҳақида (рус.).
20.30 «Ахборот».
20.50 «Қаҳрамон Дадаев чалади». Фильм-концерт («Ўзбектелефильм»).
21.20 «Экскурсияга таклиф». Ҳужжатли фильм.
21.30 Москва. «Время».
22.05 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Унутилмас сатрлар». Муқимий.
23.35 «Бугун оламда нима гап?» Халқаро аҳвол кундалиги.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул секретарь — 33-09-93, 32-56-26. Секретариат — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 32-54-45, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими —33-54-33, 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими —32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими —32-54-52. Таржима бўлимлари —32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими —33-81-42.

Р — 13902. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. А.1991. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12